

STRAZBURG 02- 02- 2005

O KONSILI E EVROPAKORO

ACFC/INF/OP/I(2005)001

**KONSILISKORO KOMITETI E KONSTRUKCIJAKERE
KONVENCIJAKORO
BASH O ARAKHIBE E NACIONALNO MINORITETIENGORO**

**O GINDIPE ASI ANGLEDERUTNI JUGOSLAVIJAKERI REPUBLIKA
MAKEDONIJA ANDO
KO 27-05-2004**

Registri

SAIKERIBE

XARNO DIKLJARIBE BAŠI TMILANO ZORALIPE -----	3
I. HAZÄRKERIBE BAŠI AKANUTNO DIKHIPE -----	5
II O GENERALNO NOTKERIBE -----	6
III. SPECIFICHNO KOMENTARIJA SIKAVKJERDO TARO 1-to DŽIKO 19-to DŽENO-----	9
IV. FUNDAVNO ARAKIPE THAJ KOMENTARIJA KATAR O KONSILDEIBESKORO KOMITETI-----	31
V. AGORKERDE NOTKERIBE -----	37

XARNO DIKLJARIBE BAŠI TMILANO ZORALIPE

Ko poro deshohtoto khedipe, savo sine ikerdo kotar o bishushtarto dzhiko bishohtoto zjes Ko deshdujto maseko ko 2003 bersh, o Konsildeibeskoru Komiteti lija te kerel o egzampelipe e phanle lafiengoro ko angluno Rashtrakoro riporti katar o 23-09 ki “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija” ko konteksti e akava rodimaskoro i Delegacija katar o Konsildeibeskoru Komiteti, keras vizita ki “Angliderutni Jugoslevijakeri Republika Makedonija” katar o ohtoto dive dzhiko deshdujto dive e deshdujto masekoskoro ko 2003 bersh, e resarinjaja te khidel so pobut informacie katar o Rashtrakere prezententija sar katar e naradzhakere asocijacijendar, thaj katar o aver hangoja bash i implementacija e Konstruksijakere Konvencijake. O Konsildeibeskoru Komiteti anzaras o phanlo lafi bash i “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika-Makedonija” ko phoro deshenjato khedipe ikerdo ko 27-05-2004 bersh.

O Konsildeibeskoru Komiteti dela dumo bash o Konstitutivno thaj nijamjengoro trampiba kherdo dzhi akana ko Ahaibe e Ahaimnaskere Lileskoro ko Ohrid save trampibe kerena funda bash o pobaroArakhibe e Minoritetiengoro **INTER ALIJA**-mashkar o avera, em koda ki sfera e istemalkerimaskore e chibjakoro e minoritetiengoro , palal odova i edukacija thaj o barabarutno dzhivdipe e hulimnaja e shartiengoro bash o bizohasareskoro nijameskeri prezentacija e Minoritetiengeri ko sa o digre ki Publikani Administracija.

I Governa i si zaruri te dzhal palal o dzhiakanutne reforme ande sar phanle lafija , numa em odola so line te thavden e resarinjaja te arakhen pes o minoritetija; o agorkeribe e proceseskoro ki Decentralizacija, o istemalkeribe e dajakere chibjakoro thaj o Alfabeti sar em o anibe e avere garanciengoro, save nane te muken te ovel diskriminacija , save ka oven sherutne sfere ko; buckeribe em i funda upral i savi ka ovel kompletiribe thaj konsolidiripe upral i akanutni nijameskeri konstrukcija .Ko akava gindipe i Rashtra i si zaruri te kerel Arakhibe upral o nijamija e minoritetiengere save si ko potikno gjendo.

O barjaribe bash o mashkarpeskoro ahaibe sar ko mashkarkulturno vakeribe achola thaj ponaodoringa katar o najbaro dzhanlipa bash o avutnipe ki socijalno kohezija e phuvjakeri , savi sine phagi ko 2001 bersh e chingarakere konfliktesa. Odova so shaj te dhikel pes si kaj mashkaretnikani tenzija najpobut arakhelapes mashkar i poterni populacija , so lela te thavdel em te ovel najbaro problemi savo vakerela kaj i si thaj koda ko baro gendo bare problemija mashkar o diferentno khedinja, numa pobuter mashkar o Allbancija thaj o Makedoncija. Si zaruri te kerel pes Doperutne aktivitetia ki te kerel pes i interakcija mashkar o diferentno khedinja komponentes ki saositnipe, najpobuter ki edukacijakeri sfera kate so i si zaruri te kerel pes i promocija bash o personalno phendzharibe sa e chibjengoro so kerena pe lafi ko Regioni.

Adzhahar si zaruri te anel pes doperutne aktivitetia save ka keren shajdipe bash i implementacija ko sikljovne ki chip e minoritetiengeri te ovel jek sar ki albanikani thaj ki xorahani khidin. Ko akava dhikibe o achavibe bash o fundiribe ki naradzhakeri fundamni edukacija si zaruri te dhikel pes phanda jekhvare.

I Diskriminacija upral o Romano dzhijani kerela pes ko pobuter sfere thaj vakerela amenge bash o but baro Socio-Ekonomikano ulavipa mashkar o Roma thaj aver kotor e dzhijaneskoro. I diferencijacija si najbut dhikli ki sfera e bucikeribaskeri, ko kherengoro dzhivdipe, sastimnaskoro arakhibe thaj ki Edukacija. Koda so si but importantno, si so i Governa te kerel sa so si zaruri bash o bajrovipe ki akaja situacija ko dzhene katar i akaja (romani) populacija cidindoj katar i Nacionalno Strategija savi si ko procesi e dokerimaskoro.

O phiribe savo si zaruri te kerel pes ponaodoringa ki relacija bash o Medijumija , ja te anzarel pes o khuibe e minoritetiengoro ko Publikane Medijumija, ki sfera e Kulturakeri si but importantno te barjol o arakhibe e baripnaskoro ki Kultura e minoritetiengeri.

Jeka jek si zaruri te len pes ko dhikibe o aktivitetia bash o shajdipe te keren pes konsultacie ki institucionalno digra e minoritetienca bash o phuchiba katar o lengoro inters.

I. HAZÄRKERIBE BAŠI AKANUTNO DIKHIPE

1. O Rashtrakoro dendo riporti katar i Makedonija ko ponaodorimaskoro xramoviba Rashtrakoro Riporti katar o 01-02-1999 sine dendo ko 23-09 2003. O Konsildeibeskoru Komiteti shurakerdzha te dhikel o rashtrakoro riporti ki peri 18-to khidin katar o 24 dzhi ko 28 Noemvri 2003 bersh.\

2. Ko konteksti e akava dhikimaskoro, O Konsildeibeskoru Komiteti chichas sama upral nekobor punktoja upral o save i si zaruri te khiden pes doperutne informacie, adaleske dzhi ki governa si dendo phuchibe ko 18-11-2003. E Rashtrakoro dzhovapi sine ingerdo ko 01-04-2004 .

3. Sar dzhovapi ko Rashtrakoro chingadibe numa em ko razibe e nijameja 32 katar i Rezolucija katar o Komiteti e Ministerengoro (97) 10, I Delegacija katar o Konsildeibeskoru Komiteti ajini ki vizita ki “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika-Makedonija” katar o 8 –to dzhi ko 12-to Dekemvri ko 2003, resarinjaja te araken pes doperutne informacije katar o Rashtrakere prezentetija, katar o naradzhakere asocijaciendar thaj avera naathinale hangoja phanle e implementacijasa e Konstrucijakere Konvencijasa. Ko hazirikeribe bash o tekovno gindipe, o Konsildeibeskoru Komiteti ko jek keras konsultacija e xramone materijalienca katar o diferentno anganija ko Konsili e Evropakoro, katar o aver mashkarmanushengere organizaciendar , narashtrakere asocijaciendar thaj avera biathinale hangoja.

4. O Konsildeibeskoru Komiteti palal odova aloskeras akava gindipe ki peri 19-to khidin ikerdi ko 27-05-2004, thaj andarde ahaibe te nakaven ole ko Konsili e Ministerengoro.

5. Akanutno gindipe sikavela dendo nijameskoru lil ko artiklo 26 (1) katar i Konstrucijakeri Konvencija, savasa, kana dela pes phuljaripe kobor si adekvatno o aktivitetija save kerena o len o partie resarinjaja te nakhaven pes o shartija katar i Konstrucijakeri Konvencija, O Konsili e Ministerengoro ka ovel le dumo katar o Konsildeibeskoru Komiteti sar em katar o nijameskoru lil 23 katar i rezolucija (97)10 katar o Konsili e Ministerengoro, savasa o Konsildeibeskoru Komiteti si zaruri te dhikel o Rashtrakoro riporti thaj te nakhavel poro gindipe ko Konsili e Ministerengoro.

1-O Konsildeibeskoru Komiteti anzaras ahaibe ki peri 12-to khidin , ikerzi ko 31-11-2001 te anel disave nevipe ki peri gindimaskeri struktura. Ki akaja khidin anzilo ahaibe te chinavelpes i prakrita bash o anibe e: baxane phanle lafija thaj rekomandacije katar o Konsili e Ministerengoro: (bati 5 –katar o angiderutno gindipe) thaj te huljarel nevo bati

4-to , anavdo sar: Sherutne phanle lafija thaj komentarija katar o Konsildeibeskoru Komiteti : ko jek da o Konsildeibeskoru Komiteti anzas ahaibe te anenpes : phanle Notkeribe ko bati 5 a na ko bati 4. Akala trampiba ka oven ko istemalkeribe katar o 30 Noemvri 2001 em ka ovel o len hasari upral o sa o gindipa save ka anenpes ko angluno monitorno ciklusi .O trampibe avela katar i angluni rashtrakeri pratsav phanli e implementacijasa a Ahaimnaskere lilesa katar o Ohrid , alosardo katar o Konsili e Ministerengoro ko Oktomvri 2001.

II. O GENERALNO NOTKERIBE

6. O Konsildeibeskoru Komiteti pharipnaja arakhela o fakti kaj o Rashtrakoro riporti sine dendo 4 berh popapale katar o vakti kana sine kerdo thaj odoleja achavela katar i Makedonijakeri rig te na dzhal lache o proceso bash o monitoringo upral i implementacija ko Ahaimnaskoro lil katar o Ohrid. Ko akava riporto si lacho sikavibe upral o avzjesutno nijameskoru sistemi, numa si but hari informacie sar ov ka kerel buci ki prakrita. O Konsildeibeskoru Komiteti ashakerela o fakti kaj ko riporto si dende thaj statistikane informacije numa disave olendar nane kompletne. Numa bare sameja, o Konsildeibeskoru Komiteti dela vakeribe kaj o chingarakoro konflikti ko 2001 thaj odova so ulo ko odova vakti thaj palal odova, nae sa chachutno vakerdo ko rashtrakoro raporti .

7. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i khidin ikerzi ko Skopje thaj ki Tetova ko vakti e uprevakerde vizitake savi sine ikerdi ko akharibe e rashtrakoro, sine but lachi shajsarin te kerel pes direktno lafikeribe odoleske sar o xramone norme istemalkerena pes ki prakrita. Ko akava lafikeribe line than o prezententija katar o diferentno kupe thaj keras shajsarin te khiden pes but importantno informacije katar i governa thaj katar o aver hangoja, kate so line than thaj o asocijacie e minoritetiengere. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i Governu sikavas kooperacija ko hazirikerimaskoro e vizitakoro. O jekto Konsili notkerela kaj i Governu anzas e aver informacie ki forma sar hramono dzhovapi ko phucharno lil.

8. O Konsildeibeskoru Komiteti andarda gindipe kaj i Governu uzal odova kaj ko vakti na keras o riporto , nachine te kerel lafikeribe e dzhenenca katar o nacionalno minoritetija ko hazirikeribe e Rashtrakere riporteskoru. Saosutno puljardo, o Konsildeibeskoru Komiteti alo dzhi ko gindipe kaj nane informacije kobor so si zarui thaj konsultacie kana kerela pes buci upral i implementacija ko Ahaimnaskoro lil katar o Ohrid. O ahaibe kodolesa o Konsildeibeskoru Komiteti dela sikavipe dzhi ki Governu te lel te kerel buci em ponaodoringa upral i Konstruksijakeri Konvencija, upral o riporti, thaj upral o nijamija save si phanle e monitoringoja ko mashkarmanushengeri digra. Akava lacharibe isi zaruri te dhiken pes ki ponadauradni publikacija ko Rashtrakoro riporti thaj avera relevantno ddokumentojaja sar ki olengeri distribucija.

9. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj nane chachutne institucionalno kanaliija ki Governu bash o hulipe thaj dhikibe upral ki jek sadolutni politika e minoritetienca em ko olakoro naegzistiribe i digra e samakeri savi si zaruri te ovel upral i problematika e mniorotetiengeri nae jek katar o jek dzhi ko aver ministerstvo em koda si athinalo katar o lengere hangoja thaj o lengeri kompetencija. O Konsildeibeskoru Komiteti chivela e Governu te dhikel o problemija em te lel pes ko dhikibe te kerel pes jek Governakeri Agencija savi ka ovel la buci numa te kerel o arakhibe e minoritetiengoro.

10. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj o efekto katar o maribaskoro konflikti ko 2001 i si hoshalo em avdive ko amaro saositnipe sosa si pophari i implementacija bash o Ahaimnaskoro lil katar o Ohrid. Anekso C katar o Ahaimnaskoro lil katar o Ohrid savesa sine agorkerdo o konflikto si xramondo ko 13-08-2001 (ponaodoringa Ahaibe ko Ohrid) katar i rig e Prezidenteskeri katar i Republika Makedonija thaj katar o sherutne politikane partie katar i pozicija thaj i

opozicija thaj jeka jek da sine xramondo katar o specijalno bhichaldo manush katar e Evropakeri Unija thaj o Pashakerde Rashtre ki Amerika , ikerela jek bero gendo specifikane aktivitetija bash o keribe e pacaimaskoro. O Komiteto gindinela kaj akala thaj disave avera aktivitetija si but importantna bash o anglaldzhaibe upral i mashkaretnikani tolerancija savi rodela konzistentno thaj permanentno bucikeribe katar i rig e Governakeri thaj sa e dzhianestar.

O Konsildeibeskoru Komiteti ashakerela o fakti kaj o keribe e pacaimaskoro si jek katar o najimportantno Governakere resarinja em odoleske chivela e Governu dujdrom te barjovel pere aktivitetija ko olakoro ikeribe.

Fusnota-2

Telalanavde si xramonde ko Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid: VMRO-DPMNE, SDSM, Partija Bash o Demokratsko Prosperiteti . Katar o Septemvri 2002 , I governa si fundirimi katar i Koalicija ki savi line than o SDSM, LDP Thaj o DUI .

11. O Konsildebaskoro komiteti notkerela kaj ko Ahaimnaskoro Lil katar o Ohrid, Konstitutea thaj sar ko baro gendo e nijamjengoro bash o arakhibe e minoritetiengoro, si trampimo ja palem si ko procesi e trampimaskoro resarinjaja te barjaren pes o nijamija e minoritetiengere. Ko vakti kana sine ando akava gindipe, baro gendo e nijamjengoro bash i decentralizacija si ko proceso e animaskoro adzhar so achilo jek bipachaibe kibor ka ovel i chachutni reforma ki akaja sfera. O Konsildebaskoro Komiteti mangela te barjarel o dzhanlipa e proceseskoro bash o chache vaktuno agorkeribe ko sa o reforme dikhle ko Ahaimnaskoro Lil katar o Ohrid sar em te shajdisarel pes chachutni implementacija bash ko nijamija save ka anen dzhi ko trampibe ki prakrita.

12. O Konsildebaskoro Komiteti generalno si chajlo katar o chani sar sine nakavdo o Registriribe ko 2002 bersh kabuli kerdo e shartienca katar o Ahaimnaskoro lil katar o Ohrid (dikh i nukta 3) Ov notkerela kaj ko disave batija kotar o Ahaimnaskoro Lil katar o Ohrid chivela pes o gendo minimum katar o 20% katar o dzhijani , odolesa o minoritetija ka shaj te istemalkeren disave nijamija sar ki Edukacija adzhar em ko istemalkerimaskoro e avere chibjengoro save nane Makedonikane. Akatar da em baro dzhanlipa e Registririmaskoro ko arakhibe e chachutnikano gendo ko etnikano keribe e dzhijaneskoro. Numa em uzi odova, O Konsildebaskoro Komiteti sikavela ki si zaruri i governa te kerel konsultacija e avere hangonenca, uzal o Registriribe, kana alosarela o aktivnostija save i si zaruri te keren pes ja palem si olen hasari ki lokano digra (dikh o komento ki nukta 16 potele).

13. O Konsildebaskoro komiteti dela i sama upral o fakti kaj o gende potikne minoritetija ahajona pes avriikalde katar o pozitivno bukja ko Ahaimnaskoro Lil katar o Ohrid. O Konsildebaskoro Komiteti gindinela kaj si but importantno so o neve garancie so si dende akale minorotetienge so doperena o gendo numero katar o Ahaimnaskoro Lil katar o Ohrid na avela dzhi ko tiknaribe ko olengere nijamija ko gendo potikne minoritetija em sikavela i sama e Governake te arakhel balansirimo dikhibe ki implementacija e aktivitetiengoro cidindoj katar o duj resarinja : baripe e minoriteteskoro thaj oleskeri mangin, ja te kerel pes balansi mashkar i objektivno thaj subjektivno resarin.

14. O Konsildebaskoro komiteti ko jek da lela ko dikhibe o pharo ekonomikano hali ki Republika Makedonija ko procesi e implemantacijakoro upral o Ahaimnaskoro Lil katar o Ohrid. Ahajutno bash o dzhanlipa savo si o le o socio-ekonomikano hali upral i implementacija e Ahaimnaskoro, kate so i implementacija i si ola mangin katar o disave materijalno shartija, o komiteto lela ko dikhibe o shajdipe e Governakoro ko ikljovibe katar o pharo ekonomikano hali upral i implementacija e Ahaimnaskere Lilesa katar o Ohrid .

15. Ko ponadaurotno bati katar o akava gindipe sar ki relacija bash o gende e nuktengere , sar em ki relacija bash o shajdipa te avel pes dzhi ko informacie, vakerdo si kaj Konsildebaskoro Komiteti gindinela ki o istemalkeribe e nuktengoro ko puchibe nane katar i prakrita bash i specifikani observacija, o Komiteti mangela te ahajkerel kaj o leskoro gindipa nane zaruri te ahajolpes sar puljaripe e aktivitetiengoro save dzhi akana si istemalkerde te oven potikne ja te chinaven pes. O Konsili gindinela kaj i prakrita ko dende buca katar o Ahaimnaskoro Lil katar o Ohrid rodona deibe dume thaj kontinuirimi buci katar i rig e governakeri ko respektiribe e shartiengoro thaj ajibe dzhiko resarinja katar o Ahaimnaskoro Lil katar o Ohrid.

III. SPECIFICHNO KOMENTARIJA SIKAVKJERDO TARO 1-to DŽIKO 19 – to DŽENO

Artiklo 1

16. Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija” I si ola xramondo baro gendo katar o relevantno internacionalno instrumentca. Fundirimo ki informacija, o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj i implementacija e kaklle artikloskeri na mukhela than bash o barjaripe ko avutne opservacije.

Artiklo 2

17. Fundirimo ko informacie so avena tekovno, o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj i im plementacija a akale artikloskeri na mukhela than bash o baripe ko nisave specifikane opservacie.

Artiklo 3

18. Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj o xramonde instrumentca chivde ko 10 04-1997 katar I “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “saikerela pes katar i akaja deklaracija:

“ 1. O Termini “nacionalno minoriteti“ istemalkerdo ki Konstrucijakeri Konvencija bash o arakhibe e nacionalno minoritetienge I si kerdo te ovel jek e termineja “nacionalnost” savo istemalkerela pes ko Konstituto thaj konijamija ki Repeblika Mekedonija.

“ 2. O hazirikeribe e konferencijako bash o arakhibe e nacionalno minoritetiengoro ka ovel istemalkerdo upral o chibano, xorahano, vlashko, romano, thaj srpsko nacionalno minoriteti save dhivdinena ki ilaka ki Republika Makedonija”

19. Konsildeibeskoro Komiteti vakerela kaj kodoleske so nane definicija ki konvencija o partije si zaruri te dikhen poro profesionalno dikhibe e aplicijakoro te del pes e konvencijake ki peri them. O than e Governakoro katar i “Angliderutni Jugoslevijakeri Republika Makedonija “si DEEMED em kodoleske si rezultati katar o akava dhikibe.

20. Konsildeibeskoro komiteti notkerela kaj katar i jek rig e partijen silen but hari ahaiba bash o specifikano hali savo ikerela pes ki lengeri them, katar I aver rig notkena kaj akava i si zaruri te ovel ko ahaibe e generalno usulienca katar o artiklo 3 katar i Konstrucijakeri Konvencija. Specijalno, Ov chivela akcentii kaj i implementacija e Konstrucijakere Konvencijake nane zaruri te ovel hango bash o arbitrarno ja nazarurutne diferencijacije.

21. Katar akala karane o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj akava si jek bati te dikhel i personalno gindipe dendo ki implementacija e Konstrucijakeri Konvencija anzarela dzhi ko chachipe kaj o arbitrarno ja na zarurutne diferencijacije sine kerde. Mashkar o aver, Ov gindinela kaj si zaruri te kerel pes verifikacija sar so sizaruri

aplikacija ko fundamentalno ussulija save ssi ko artiklo 3 katar i Konstruksijakeri Konvencija .

22. Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj ko ahaibe e terminenca katar o anekso A katar o Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid , disave Konstitutivno amandmanija sine astarde em koda ki preambula e Konstituteskeri katar i “Angluderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija“ akana drabaren sar so avela, “O zizutne katar i Republika Makedonija, Makedonijakoro dzhijani, sar da em o zizutne so dzhivdinena ki amari them a save si bati katar o Albanikano dzhijani, Xorahano dzhijani, Vlashko dzhijani, Srbijakoro dzhijani, Romano dzhijani, Bosnijakoro dzhijani thaj avera, i si olen reponsabiliti bash o avzjesutnipe thaj avutnipe o lengere themeske (...) jek ko nijamija thaj ko obligacije bash o barabarutno lachipe – Republika Makedonija, ko kabulikeribe e Krushevakere Republikake (...) thaj e Referendumea katar o 8 –09 –1991, ola ande karari te keren i Republika Makedonija sar biathinali thaj korkorutni Rashtira (...)

23. O konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj o prioriteti ko properibe e Socijallisticheko Federativno Republika Jugoslavija (SFRJ) sa e zizutnen sine olen duj rashtralipa katar i SFRJ thaj ki republikani digra o rashtralipe. Ko vakti katar i SFRJ, o republikano rashtralipe nasine but importantno bash o istemalkeriba ko socijalno nijamija numa kana achile ko diferentno republike olengere ulevimnaja, kodova ovela najimportantno puchipe. Okotar alo dzhi ko odova kaj o zizutne save na trampiskerde poro rashtralipe a achile ki aver republika, na sine chivde ko registeri e zizutnegoro ki them kate so achile, em odolen i si olen obligacija te roden rashtralipe.telal o rashtralipaskoro nijami katar o 1992 bersh bash o leibe rashtralipe. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj o nijami katar o 1992 sine trampimo ko Dekemvri 2003 , savo anzas o rodipe e rashtralimaskoro te ovel polokho. Akava nijami vakerela kaj o rashtralipe si “nijameskoru phandipe mashkar o dzheni thaj i rashtra thaj nane athinalo katar o etnikano darhi e dzheneskoru“ thaj shadisarel polokho leibe e rashtralimaskoro katar i rig e nacionalnostienge katar avera republike katar i SFRJ thaj nacionalnostienge katar i SFRJ. Ki prakrita, disave problemija shaj te dikhen pes bash o disave minoritetijengere kupe (dikh o artiklo 4, paragrafi 37 thaj 38).

24. O Konsildeibeskoru Komiteti mashkar o aver notkerela kaj i Preambula ko Konstituto specijalno chivela o Boshnijakoro dzhijani em vakerela bash o avera kategorije, “avera”. O jekhutno dhikibe shaj te arakel pes em ko Rashtrakoro riporti savo vakerela bash i situacija e kupakeri aver save sine chivde ko 1997 ki deklaracija numa sa line te oven palal i ratifikacija e Konstruksijakere Konvencijake. O Konsildeibeskoru Komiteti ashakerela akava deibe dumo , thaj vakerela kaj akava si lacho inkluzivno aktiviteti.. Ko jek Ov vakerela , katar o laki keribe e Governasa, kaj o paluno mangibe akava te ovel de fakto oficijalno politika bash i revizija e deklaracijakeri ki te shaj oj te buvljol em ko arakhibe popashe te oven chivde em o boshnjakova ki Konstruksijakeri Konvencija.

25. O Konsildeibeskoru Komiteti shunzas katar o o dzhene katar o egipchaniengoro. Dzhijani khaj i Governa mangela te kerel o len jek e Romenca, ola korkore pes dhikena sar aver , katar i karana so olengoro etnikano anglaldaripa, i historia, o tradicie thaj i kultura si aver, ola mangena te oven astarde sar aver khidin

em te istemalkeren o arakhibe katar i Konstruktivakeri Konvencija. O Konsildebaskoro Komiteti notkerela kaj , ko ahaibe e dhenenca katar o egipchanjengoro dzhibani, olengoro rodipe te sikaven pes sar diferentno khidin arachas pes negativno dzhovapeja ki diferentno digre katar i rig e Governakeri. O konsildebaskoro Komiteti vakerela e Governake te kerel shajdipe kaj o identiteto e akale manushengoro te ovel respektirimo katar i Governa em te arakhel shajdipe bash olengoro leibe than ko arakhibe e olengere nijamnenge ko ahaibe e Konvencijasa.

26. Uzal o Egipchanija, o Konsildebaskoro Komiteti si ko gindipa kaj i sama shaj te del pes chivindoj em e dzhenen so si katar o aver kupe, chivindoj e nazizutnen , ko ahaibe e Konstruktivakere Konvencijasa em odova fundirimo artiklo ko artiklo, thaj posiga i governa te dikhel akaja materija ko duj tarafia, ko ahaibe e odolencia so i si olen intereso bash o akava puchibe.

27. O Konsildebaskoro omiteti ashakerela o fakti kaj o dzhibanesoro cenzuso sine pferdo ko 2002, em o rezultatia so sine publicirime ko 01-12 2003 sine fundirime ki legalno konstrukticia. O konsildebaskoro komiteti notkerela kaj specijalno o nijameskoro cenzusi katar o 2002 dela shajdipe e istemalkerdenge te alosaren ka den li nane te den li dzhovapi ko puchibe bash o etnikano darhi. Ko jek da Ov notkerela kaj telal o jekutno nijami, o registririmaskere lila i si zaruri te oven printirime na numa ki makedonikani ja em ki Albanikani, Horahani, Vlashko, Romani, em Srpsko chip em o istemalkerde shaj te xramozen o registririmaskoro lil ki chip ko olengoro alosaribe. O Konsildebaskoro Komiteti ashakerela so ki prakrita, o cenzusi shaj te ovel perdho ko ahaibe e usulencia chivde ko artiklo 3 katar i Konstruktivakeri Konvencija (dikh o Generelano Notkeribe).

Artiklo 4

28. O Konsildebaskoro Komiteti notkerela kaj o artiklo 9 katar o Konstituteskoto ki “Angluderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “chivela o usuli e Jekipnaskoro anglal o nijami. O Konsildebaskoro Komiteti dikhela kaj o usuli bash i na diskriminacia si chivdo ko kriminalni nijami thaj ko aver civilno thaj administrativno nijamia. Ov mangela te vakerel kaj ko disave sfere (sar ko kherengoro dzhibdipe, sastimnaskoro arakhibe, shajdipe te aven dzhiko servisija) nane pferdo avere anti-diskriminacijakere nijamienca.

29. O Konsildebaskoro Komiteti notkerela , kaj katar e Governakoro dzhovapi ko olengoro puchimaskoro lil, kaj i Governa na mangela te anel o anti-diskriminaciono nijami ki oleskeri perdhi forma sar so si dende rekomandacie katar o ECRI ko olakoro dujto riporti dzhi ki “Angluderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija“ (2000) 4. O Konsildebaskoro Komiteti ni jek drom na vakeras e Governake so posiga te dikhel sa o nijamija em te dikhel te arakhel kaj chuchipe ko arakhibe kontra i diskriminacija, chivindoj otka em i indirektno diskriminacija thaj arakhindoj te nane chivde but phare kriteria bash o rashtralipa. On sikavena o gindipa kaj o rezultatija katar i studija bash i na-diskriminacija kerdi katar i kupa e makedonijakere ekspertiendar telal o Stabiliti pakt –5 , shaj te del lacho dumo ko akava procesi.

30. O Konsildebaskoro Komiteti notkerela kaj o Roma si ki specijalno bilachi pozicija , em kaj otka si chachutni socio-ekonomsko diferencijacija mashkar o akava minoriteti thaj avere dzhibanendar: o Roma chachipe si te astaren pes but bare

problemena ko baro gendo e sferengoro (dikh o artiklo 14 thaj 15) em ko jek si viktimoja e diskriminacijakere thaj e bilache gindimaskoro. O Konsildeibeskoru Komiteti si informirimo , bash o misalija , kate disave dzhene katar o Romano dzhijani na sine mukhle te den ko njanjimmaskere thana , ko Delchevo em Skopie.

31. Ki sfera e kereskere dzivdipnaskoro o Konsildeibeskoru komiteti notkerela kaj but Roma dzhivdinena ko Mahale so nane olen nijameskoru statusi , ja ko thana so nane phanle e fundamne infrastrukturasa (phani, aletrika, ja aver). O Konsildeibeskoru Komiteti vakerela e Governake kaj si zaruri te keren pes o aktivitetija te shaj te anzarel pes o nijamno statuso ko akala mahale em te oval o len dzhanlipa i si li chivde sa o zarurutna shartija bash o jek normalno dzhivdipe ko olengere khera.

32. Ko socijalno dzhivdipe o Konsildeibeskoru Komiteti notkerela i diskriminacija kontra o Roma ko olengoro rodipe te istemalkerel pes o socijalno thaj e sastimmaskoro arakhibe. I sama e Konsildeibeskere Kommiteteske sine palem ikerdi upral i interpretacija denzi ki prakrita ko nijami thaj socijalno deibe dumo ko 2003 katar o socijalno servisi , kate sar misal , o dzhene save rodena te len socijalno , bichalen pes te ovel upral,olengoro alav e aletrikakoro lil. Katar i karana bash o anglal vakerdo hali e dzhivdimnaskoro ko Romane khera, but Roma nachi te ovel olen asavko aletrikakoro lil upral olengoro alav em odoleske nachi te len socijalno. Sar so dzhanasa , o shartija save istemalkeren pes ki prakrita bash o sastimmaskoro arakhibe e Romenge si but baro problemi. Ki teorija, o sastimmaskoro arakhibe si shajdipe te ovel istemalkerdo katar o dzhene so nakerena buti a si registririme ko bucikerimaskoro ofiso . Ki prakrita o bucikerimaskoro ofiso but istemalkerela te rodel katar o aplikantija te ovel olen agorkerdi fundamni sikavni, ki te na oven xramonde ko registeri ki nakerena buci, akava rodipe nane vakerdo ko nijami em but Roma nachi te istemalkeren akava nijami. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj akava problemi i si zaruri te ovel ole pherdi sama katar i rig e Governakeri, savi si zaruri te lel hari po hari phiro palal ko phiro te achavel pes akaja prakrita.

4-Dujto ECRI riporto bash i “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “ –16-06-2000-parag-15

5-Final.riporto bash i “Angliderutni . Jugoslavijakeri . Republika . Makedonija .”, na-diskrimin. Dikhibe SP-NDR-2003

33. O Konsildebekoro Komiteti ashakerela o phiribe kerde katar i Governa ko deibe dumo ki Nacionalno Strategija bash o Roma, kate line than diferentno Ministerstvoja, romane asocijacije, thaj diferentno politikane prezentetija. Si zaruri so posiga i Governa te barjarel pere aktivitetija ko deibe dumo e Strategijake, ikerindoj sama na numa te lel te dzhal i komunikacija sa e partienca ki governa em ko civilno saositnipe (specijalno Romane dzhuvle dzhenja thaj romane asocijacije) em te ovel la ko dzhanlipa kaj akaja strategija savake jek drom dijas dumo, dzhala jeka jek e adekvatno fundirimnasa thaj biathinale monitoringosa thaj procedurasa bash i evaluacija.

34. O Konsildebekoro Komiteti notkerela kaj numa panch diskriminatorsko aktija ale Dzhi ko adalati .Dikhlo katar o Konsildebekoro komiteti , akava nane zaruri te vakerel kaj i diskriminacija nane problemi. O Konsildebekoro Komiteti gindinela kaj o tikno gendo e aktjengoro bash i diskriminacija shaj te avel em katar o pobut karane , sar o pha-ro avipe dzhi ko adalati , ja shaj te ovel e chibjakoro problemi (dikh o artiklo 10 em 15).

35. Em uzal e nijameskeri akcija, o Konsildebekoro Komiteti gindinela kaj o ulipe e ombudsmeneskoro shaj te del dumo ko phendzharibe e diskriminacijakoro thaj ko maribe kontra olake. Ov vakerela kaj o ombudsmeneskoro ofiso , savo lija te kerel buci ko 1998 , ki ple aktivitetija rodela nevipe ko ahaibe a Ahaimnaskere Lilesa katar o Ohrid. Dikhindoj te ovel so porezistentno ko aktivitetija phanle e na diskriminacijasa thaj jekutne prezentacijasa (dikh o artiklo 15), buvljindos i sfera o leskere akcienge thaj dendos o leske pobaro finansisko korkorutnipe (nijami bash o ombudsmeno katar o 10-09-2003)O Konsildebekoro Komiteti gindinela kaj i nevi forca dendi e ombudsmenengere ofisoja ko arakhibe e dzhenengoro so avena katar o minoritetija ka ovel pherdo istemalkerdi ki prakrita , em kaj o leskoro than ko institucie ki them ka ovel ola te oven pophendzharde o leskere aktivitetienca thaj rekomandienca save ov shaj ka del olen olenge ki akaja sfera.

36. O Konsildebekoro Komiteti ashakerela o puteribe e ofisjengoro bash o lokalno ombudsmenja ki Bitola , Kumanovo, Tetovo, Shtip, Strumica thaj Kichevo: Ov gindinela kaj koda so on si puterde pashe ko thana kate dzhivdinena personja so si dzhene ko minoritetija , kerela o ombudsmeni te avel popashe ko akava bati e dzhijaneskoro. O Konsildebekoro Komiteteskere avutne notkeribe si bash o shajdipe bash o istemalkeribe e chibjakoro aver katar i makedonikani (dikh o komentoja ko artklo 10) thaj o usulija bash o jekutno prezentiribe so dzhala e rodimnaja kaj ko ofiso e ombudsmeneskoro i si zaruri te oven bucikerde em dzhene katar o minoritetija (dikh o komento 15) ka kerel o ofiso e ombudsmeneskoro te ovel panda popashe e minoritetienge.

37. Sar so sine vakerdo ko artiklo 3, o Konsildebekoro Komiteti notkerela kaj Ulavimnaja e SFRJ , o gendo e manushengoro so na dine rodipe te len o rashtralipe katar I “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija“ ko vakti e jekhebersheskoro ko tranzicijakoro hazirikeribe telal o nijami bash o rashtralipe katar o 1992. Akava jek bati avela katar o fakti kaj akava tranzicijakoro hazirikeribe nasine but pendzharde e manushenge save sine olen akala problemija, em o rodibe bash o rashtralipe so mangela sine te ovel 15 bersh dzhivdipe sine najbaro hango bash rodipe te ovel olen baro gendo e dokumentiengoro bash i identifikacija, so pobut arakhelapes sar problemi ko dzhene katar o Albanikano thaj Romano minoriteti. O

Konsildebaskoro Komiteti nnotkerela kaj akatar avela , so akala manusha panda nana olen rashtralipe katar i “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija“ desh bersh katar e themeskoro korkorutnipe, sa odova anela te na ovel e manushen shajdipe te istemalkeren pere politikane, ekonomikane em socijalno nijamija (dikh o artiklo 3 paragrafi 2) .

38. Ko akava dikhibe o Konsildebaskoro Komiteti ashakerela o fakti kaj o rodipe e rashtralimaskoro akana si polokheste (katar i karana kaj o sharti bash o 15 bersh dzhivdipe ki them akana si huljardo ko 8 bersh) animnasa o neve amndmanija ko rashtralimnaskoro nijami katar o Dekemvri 2003. Ov nokerela, kaj disave rodipa palem shaj te keren pharipe ki prakrita bash o Albancija thaj o Roma ko olengoro rodipe te len o rashtralipe. O pharipe ovla pobaro kodleske so chivena pes em shartija bash o sikavipe bash o legalno dzhivdipe, finansisko hango, thaj personalno dokumentoija.

39. Ko ahaibe e lilengoro bash i identifikacia, o Konsildebaskoro Komiteti si but gindimo upral o oficijalno riportija save sikavena kaj rodona pe love katar o dzhene so avena katar o minoritetija ki te shaj te len pere dokumentoija. O konsildebaskoro Komiteti vakerela specijalno kaj e Governakeri buci si te arakhel ki prakrita ki disave aktivitetia so ka lel so posiga te arakhel pes chani bash o identifikaciono lila.

40. Ko ahaibe e upre vakerde pharimasa, o Konsildebaskoro Komiteti katar i Governa rodela te ovel la dzhi ko dzhanibe kaj o nijami ando ko Dekeemvri 2003 ka ovel istemalkerdo ko asavko drom te nakhen pes o problemija save si phanle bash o individualno rodipa ki rashtralimnaskeri procedura, lendor ko dikhibe, nesavo chachutno phandipe e personeja pere themesa.

41. O Konsildebaskoro Komiteti mangela te vakerel kibor i si importantno te oven chachutne informacie ko ahaibe te istemalkeren pes pherdo em efektivno te oven jek o dzhene katar o minoritetia. O Konsildebaskoro Komiteti notkerela kaj orezultatija katar o registriribe sine but lende ko lafi keribe, specijalno katar o dzhene so avena katar o minoritetija , save vakerena avera gjende katar i oficijalno statistika . O Konsildebaskoro Komiteteskere avutne gindipa si kaj o registririmaskoro gendo kerela shajdipe bash o istemalkerde informacie save ka keren shajdipe te kerel pes i implementacija bash o efektivno monitorigo ki policija bash o dzhene so avena katar o minoritetija, shaj te ovel kaj o registriribe na dela bash sa chachutne informacie katar i karana sar so si migracija e dzhijaneskeri .

42. I Governa, ponaodoringa, si zaruri te gindinel te peren pes akala informacie avere statistikane hangonenca, ko ahaibe e telune standardenca katar e Ministerengere Komiteteskere rekomandacija No (97) 18 ki relacija bash o arakhibe e personalno informaciengoro save si khidle em kerde buci bash o statistikane zarurutne bukja . O Konsildebaskoro Komiteti si ko dhikibe kaj i Governa shaj te dikhel misal jek demografsko instituti ko savo ka oven khidle em kerde buci o stastikane zarurutne buca. O Konsildebaskoro Komiteti dela dumo e Governa te dikhel akava shajdipe ki konsultacija e rashtarakere ofiseja bash i statistika, lendor ko dikhibe te del pes shajdipe e dzhenenge katar o minoritetija te len than ko akava procesi.

Artiklo 5

43. O Konsildeibeskoru Komiteti vakerela kaj hazirikeribe savo si kerdo ko nevo nijami bash i Kultura ka anel dzhi ko jek nijami saorenge ko sa o sfere e Kulturakere. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela ko rashtrakoro riporti kaj nijek nashti te kerel registeracija ja te kerel kaj kulturakere aktiveitetija em te ovel o len dumo katar i rashtra te na pherela o shartija save si dhikle ko nijami .

44. O Konsildeibeskoru Komiteti lela notkeribe katar o informacije so si dende katar i Governata si phanle e deibe dumesa ko gende asocijacie save kerena buci upral i promocija e Kulturakeri katar o diferentno minoritetija. Ov dikhela kaj ko razikeribe katar o diferentno minoritetija o deibe dumo bash o barjaribe ki o lengeri Kultura nane kobor so si zaruri. specijalno bash i Albanikani khidin thaj bash o lengoro Kulturakoro baripe nane arakhlo kobor so si zaruri. O gendo e thanenegro thaj e monumentjengoro , misal , save si olen Kulturakoro dzhanlipa bash o minoritetija , sine irime ko Publikane khera ,resarkerde ja disave si phagerde. O Konsildeibeskoru Komiteti pakjala kaj i Governata si zaruri te del sa i sam ko akava puchibe em si zaruri te dikhel o avutne aktiviteija te arakhel o Kulturakoro baripe katar o diferentno minoritetija.

45. O Konsildeibeskoru Komiteti si but gindimo upral o vakeribe kaj o Vlahjengoro identiteti thaj i Kultura si De Fakto telal o shajdipe te oven asimilirime. O Konsildeibeskoru Komiteti mangela te barjarel i sama e Governakeri , upral o baro dzhanlipa e rekomandenciengoro katar i Parlamentarno Asambleja 1333 (97) bash i naromansko Kultura thaj chip bash o Vlashko minoriteti em i mangin e akale minoritetiskoro akala rekomandacie te oven istemalkerde bash o lende. Disave pozitivno inicijative si kerde, jasi dendo dumo bash i promocija e Vlahjengere Kulturake, numa ola pobut achona limitirime. O Konsildeibeskoru Komiteti odoleske dela zori Governake te vazdel poro deibe dumo ko diferentna sfere notkerde ko rekomandacie (dajakeri chip ,edukacija, religiakoro pakhjaibe, ko medijumija thaj deibe dumo bash e kulturakere asocijacie) save si importantno ki te sikavel pes o Vlahjengoro identiteti.

46. Kotar i na instirucionalno nokta e dikhimaskeri, o Konsildeibeskoru Komiteti ashakerela o neve gindipa katar o Ministerstvo bash i Kultura thaj o Direktorijati save si ole resarin te kerel afirmacija thaj te del dumo ki Kultura katar o diferentno minoritetija . Akava Direktorati, savo si ko procesi e fundimaskoro, ka ovel le numa shajdipe te del plo gindipe, a nane te ovel le poro korkorutno budzheti. Uzi akala bireslipe, o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj o nevo Direktorijati ka ovel ole shajdipe te kerel pes pandhipe mashkar o minoritetija thaj mashkar ko Ministerstvo bash i Kultura, polaches te len te thavdeno informacije bash o shajdipe te istemalkerel pes o finasiko deibe dumo bash o Kulturana thaj avera bukja kerde katar o minoritetija. I Konsildeibeskoru Komiteti odoleske dela zori e governata te kerel shajdipe ko Direktorati te ovel ole sa o zarurutne resursija, bash o leskoro buci keribe em te barjolo leskoro dzhanlipa. Ko jek da si but importantno, dikhlo katar o Konsildeibeskoru Komiteti, te ovel olen dzhi ko dzhandipa, shaj li sa o minoritetija leindor than em o najtikne te oven kjamkerde te len than ko oleskoro buci keribe , thaj te oven konsultirime kana o grantoja ka oven dende.

47. O konsildeibeskoro Komiteti si ole ahaibe , ki rosh e reformengoro so ka oven phanle e decentralizacijasa, kaj I Lokalno Governake si dende Kompetencie ki Kulturakeri sfera thaj ko ikeribe e Kulturakere barimaskoro telal o nijami katar o 2002 bash o lokalno korkorovastalipe. Ashakerimasa bash o akava deibe dumo o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj si but importantno ki e neve lokalno avtoriteija te ovel olen olenca adekvatno finasisko resursija (dikh o komento ko artiklo 15) em kaj o centralno Governa ka nakhavel o lengere takse ki akaja sfera.

Artiklo 6

48. O Konsildeibeskoro Komiteti vakerela kaj i promocija bash i tolerancija thaj o interkulturno lafikeribe si kompleksno buca dende phanlo e konflikteja ko 2001 thaj o leskere asareja upral i interetnikane relacije. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj pakjal kaj i najbari resarin, mashkar o avera resarinja, ko Governakoro Bukjarno Programi si te anel pes o Mashkar Etnikano pakjaibe mashkar o diferentna minoritetija te ovel jek sar anglal o konflikto ko 2001 (dikh o generalno notkeribe) em kaj akava prioriteti palem si le than ko oficijalno rashtrakoro puchibe puterdo katar i Governa. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj bishartieskeri resarin i tolerancija katar o duj i nacionallno thaj i lokalno Governa si majimportantno: Ov odoleske dela zori e Governa te dzhahal ponaodoringa ple aktivitetienca , em te sikavel ki si ola mangin te dzhahal te kerel rodipe te kerel lafikeribe mashkar o diferentno sekcije ko saositnipe ki them. Ko jek Ov gindinela ki si laches sar e Governakere Avtoritetija , sa odola so lena than ko kreirebe e politikakoro thaj o bare dzhene katar o publikano dzhivdipe te kelen poro bati ko deibe dumo bash o interetnikane relacije tromalo bizo nisave tenzie ja insinuacije.

49. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj mashkar o fundamno usuli ko Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid si chivdo “i mangin te ikerel pes o multietnikano karakteri ko Makedonijakoro saositnipe“. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela, kaj o gendo katar o 20% katar o dzhijani savo si lendo ko operativno bati katar o Ahaibe (anekso A em B) ki te ovel o len shajdipe te istemalkeren pobari digra katar o arakhibe keras but diferentno hoshiba mashkar o dzhene so avena katr o gendo potikne minorotetia (specijalno katar o Xorahaja, Srbija, Roma, Vlahija thaj Boshnjakvoja) katar o akanutno procesi ko deibe dumo ko saositnipe.

O Konsildeibeskoro Komiteti ashudzharela , kaj i Governa ka chivel nukta ki akaja **dar em ka kerel o zarurutno cidipe phiro te ovel la dzhanlipe kaj o gende potikne minoritetija lena than ko interkulturno lafikeribe .**

50. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj i harni digra ki saositnikani interakcija ko divesutno dzhivdipe mashkar o diferentno minoritetija thaj specijalno, mashkar o Makedoncija thaj o Albancija, achola hango bash i horutni sama: sar so dikhela pes o diferentno minoritetija dzhivdinena rig k rig bi te ovel olen pobaro zarurutno kontakti mashkar o lende. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj koda keras sa o minoritetija te oven pobut irime mashkar peste, so si specijalno dikhlo ki sfera e edukacijakeri (dikh o artikl 12 em 14).

51. O Konsildeibeskoro Komiteti si hor gindimo bash o radikalno aktivitetia katar i rig e but gendo terne Makedoncija thaj Albancija ko planija thaj aktivitetija bash i barabarutni edukacija. O gendo e incidetjengoro phanle e mangimasaa te oven ekstra

siklavne ko Abanikane em Makedonikane siklljovne ki te keren buci etnikano ahmime sikljovne anzaras dzhi ko puterde konfliktoja, polarizacija e terne manushengeri ki etnikani rig. Akava avipe e natolerancijakoro thaj o reakcije bash i ahmimi edukacija sine adalatkerde katar i Governa. Katar o baro dzhanlipa si, dhiklo katar o Konsildeibeskoru Komiteti kaj i Governa te dikhel so shaj te kerel sar ki nacionalno adzhar em ki lokalno digra , bash o harno thaj bash o lungo vakti , te kerel kontra aktivitetia bash akava problemi thaj te barjarel o barabarutno ahaibe. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i si but importantno o aktivitetija ki akaj sfera te dzhan jeka jek disave vakerimasa ki te ahajkerel pes em te vakerel pes sar ola te aven dzhi ko agor .O Konsildeibeskoru Komiteti pakjala , kaj, odoleja, so ka del pes dumo bash o lafikeribe, sar o shajdutno chani te avel pes dzhi ko problemi, ka del dumo, ki te kerel pes kontra ahibe, savo akana si ko pobaro bati e najbare minoritetiengoro, ki disave aktivitetija bash o specijalno rodipa katar o diferentno minoritetija ki sfera e edukacijakeri ko jek gindinela potikne nijamija thaj resursija save istemalkerel o len o najbaro minoriteti.

52. Sar so si vakerdo phanlo e artikloja 4 , O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela ki o Roma phanda itale diskriminirime pale ko baro gendo e sferengoro (Kerengoro dzhivdipe, Edukacija, Bucikeribe, Avipe dzhi ko socijalno) panda si viktimoja e stereotipjengere , leidot than em ko mediumija (dikh o artiklo 9) . O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj e dzhenen katar o Egipchanengoro minoriteti si o len jekutno problemi. Ov gindinela kaj i Governa i si zaruri te kerel sa o zarurutne aktivitetija , leindor than em ki Nacionalno Strategija e Romengeri kate si importantno te nakhavel pes i diskriminacija thaj o stereotipija bash o lenge.

53. Konsildeibeskoru Komiteti si hor gindimo bash o riportija bash o konfliktoja thaj bilacho vjavahari upral o dzhene so avena katar o minoritetija (specijalno dzhenenca katar o Romano em Albanikano minoriteti) zoraripe katar e nijamjengere agencije. Ov si gindimo katar i karana kaj ko but asavke misalija , nane kerdi nisavi legalno akcija. i karana bash odova si kaj o manusha so line than ko akala misalija nane olen pakjaibe upral o policijakoro em nijameskoro sistemi . O Konsildeibeskoru Komiteti vakerela kaj si zaruri i Governa te kerel sa o aktivitetia bash o dikhibe upral ko asavke misalija thaj vakheribe e manushengoro bash o policijakoro bilacho vjavahari. te ovel olen shajdipe te ikljoven anglal o adalati em te kerel pes imtaxaldipe anglal oleste. Ko jek te dikhen pes o stereotipija karing o disave minoritetija katar i rig e policijakeri thaj e adalatetiengere anganija. Uzal odova o Konsildeibeskoru Komiet. ka chivel poro avtoriteti anglal o reponsabilno anganija bash o keribe disave aktivitetija resarinjaja te nakhaven pes akala bilache bukja , so si zaruri te dzhal jek e rekomandienca dende katar o Komiteti e Evropakoro bash o namukhibe o manusha te na oven chivde telal i tortura ja kaj aver nahumano ja telalutno vjavahari , ko dhikibe te ovel o len achavhipe ki sa o asavke vakeriba katar i rig e minoritetiengere ka aven registririme katar o adalati.em ko jek ka keren em o sastimnaskoro imtaxaldipethaj te keren o zarurutne phiripa te ovel o len dzhanlipa ki akala misalija si telal o chacikani imtaxaldipe.

54. Ko akava misali, O Konsildeibeskoru Komiteti, ko jek notkerela o baro dzhanlipa e aktivitetiengoro so rodona te kerel pes treningo e dzhenenca so avena katar o minoritetia , sar so si akanutne aktivitetija so si olen dumo katar o OPSE bash o multietnikane policijakere armejcoja. O Konsildeibeskoru Komiteti vakerela e

governake te len te thavden o lakere aktivitetija upral akava puchibe, ko jek chingedela e Governake te ovel la dzhi ko dzhanipe kibor lena than ko treningo, em kibor ki prakrita kerena pes o treningoja bash o manushikane nijamija, ki te barjol dzhanlipa kibor o Kulturno, Religiozno thaj etnikano ulavibe si bati katar o profesionalno treningo so dela pes e dzhenenge , thaj odolenge so akana kerena buci ki policija (dikh o artiklo 15)

55. Phanlo e medienca, O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela ki uzal o disave ashakerde inicijative sar so si lacharibe pobut katar o Bahteskoro Konsili katar I asocijacija e zhurnalistiengeri , te oven o len dzhanlipa kaj o zhurnalistija ka keren sama upral poro vjavahari kana dena plo dikhibe upral o nacionalno minoritetija, katar i karana so pobut drom o riportija so dena pes sikavena numa jek rig e dikhimaskoro thaj odova pobut drom turlie stereotipjenca, sosa kerena pes mashkar etnikane tenzie.i sama katar o Konsildeibeskoro Komiteti si ko jek irime karing o fakti kaj ko disave misalija o etnikano dari e manushengoro si katar o baro dzhanlipa kana ola si te vakeren disavo krimanalno akti so ulo olenge , specijalno kana kerela pes lafi achal o Roma niko na kerela nisavi inicijativa te arkhel pes so ulo olenca. Ki rosh e incidentjengoro si zaruri te vakerel pes o paragrafi 51 thaj kote si vakerdo o specifikano than e medijngoro so len i si olen ki promocija e kulturakeri bash i tolerancija, o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj o avutne treningoja si zaruri te keren pes te dzhal anglal o profesionalno thaj naathinalo informiribe. O Konsildeibeskore avutne notkeribe si kaj o holjamno lafikeribe ja ulaibe ki nacionalno funda si but hari drom adalatlo e nijameja 319 katar o Kriminalno nijami. Dzhanlo bash o zaruri te ovel pakvijalo o tromalo lafikeribe thaj o redakcijsko naathinibe e medijumjenge. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj si zaruri o kompetentno anaganija te zarurkeren o istemal keribe e rekomandenciengoro bash o holjamno vakeribe adhzar sar si vakerdo katar o Komiteti e Ministeriengoro No (97) 20 ko “holjamno vakeribe”.

56. O Konsildeibeskoro Komiteti arakhela kaj, vakerdo generalno, i religiozno tolerancija si ko pobaro bati e themeskoro. Ko dikhibe, upral o riporto bash i tenzija mashkar Makedonijakeri em Srbijakeri ortodoksno khangeri, O Konsildeibeskoro Komiteti vakerela e Governake te arakhel chani bash i perdi pakjin ko tromalipe e religijakoro thej specijalno ko religozno khedinja so avena katar o minoritetija. O Konsildeibeskoro Komiteti avela dzhi ko dzhanlipa, ki o nevo nijami bash i khangeri thaj o religiozno khedinja si hazrikerdo em ashudzharela kaj ka avel dzhi ko anibe e akale nijameskoro, savo ka del shajdipe e dzhenenge katar o sa o avera religiozno khedinja te len than thaj odolesa te ovel barjardo o interkulturnikano lafikeribe.

57. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija” lijas baro gendo e Romengoro, Ashkaliengoro thaj e Egipchanengoro, save mukle o Kosovo ko konflikto ko 1999. Pobaro gendo o lendar dzhivdinena e familienca , ja disave o lendar ko kampi pash o Skopje. Sar o lokalno Roma so dzhivdinena ko but phare dzhivdimaskere shartija. Katar i karana kaj o lengoro statusi nane phanlo, o len nane o len shajdipe te istemalkeren baro gendo e nijamiengoro katar o fundamentalno manushikane nijamija, thaj chivela o len ki rig e saositnipaskeri. Bash o akava dikhibe o Konsildeibeskoro Komiteti ashakerela o anibe e nijameskoro bash o nashle manusha –Azilantoja ko Avgust 2003 , savo akana kerel shajdipe ki legalno konstrukcija te arakhel pes chani te kerel pes o lengoro legalno statusi ki “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “. O Konsildeibeskoro

Komiteti gindinela kaj e implementacija. Sa e akale nijameja ka nachi te na den pes dzhengengete so avena katar i akaja kupa , ko jek em te na istemalkeren o statusi bash odova te oven jeka jek averenca anglal o nijami em te ovel o len jekutno arakhibe anglal o nijami ko ahaibe e artikloja 4 katar e Konstruksijakeri Konvencija.

6 O Riporto bash i Governata katar I "Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija " e vizitaja ki "Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija " kerdi katar i rig e Evropisko Komisijakeri bash o namukhibe bash i tortura thaj namanushikano thaj telalutno vjavahari ja krlipe (15 07 2002) printirimi ko 16 Januari

Artiklo 7

58. Fundirimo ki akaja informacija o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj ki implementacija e akale artikloske na dela shajdipe bash disavi aver observacija.

Artiklo 8

59. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj o artiklo 19 katar o Konstituto dela garancie bash o tromalipe ki religija thaj kerela shajdipe bash odova te na ovel ulavipe mashkar o religie.

60. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj odori si disavo naahaibe mashkar ko statutarno rodipe bash i registracija so avela katar o Konstitutivno vakheribe ko 1999, thaj o nijami bash o religiozno khedinja thaj kupe katar o 1997 , em odoleske, avela dzhi ko disavo naahaibe ki procedura bash e Governakeri registracija. O Konsildeibeskoru Komiteti vakerela e Governake te kherel akhaja procedura te ovel so polokhi ki prakrita ki te shaj sa o religiozno khedinja thaj kupe te keren registracija.

Artiklo 9

61. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj e nijameskeri konstrukcija dela shajdipe bash o tromalo sikavibe e dzhengengete so avena katar o minoritetija thaj mukhela o len te kern pere medija.

62. Dikhlo bash o sektori ki radiodifuzija , O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj ko artiklo 45 paragrafi 2 katar o nijami bash i radiodufuzija, i radiodifuzno kompanija rodela te oven radiodifuzna programe ko chibja e minoritetiengere. O konsildeibeskoru Komiteteskere avutne notkeribe itale kaj o nijami na dela nisave garancije bash o minimalno vakti ko akala programe . Ov ashakerela o puteribe e trito kanaleskoru MTV-3 ko agor ko 2002 , so dzhala numa ko chibja e minoritetiengero thaj pobut vakti ki Albanikani numa em ko avera chibja sar: Xorahani, thaj, ko potikno bati: Romani, Vlashko, srpsko thaj Boshnjachko. O Konsildeibeskoru Komiteti ahajola, kaj otka si baro gendo e problemiengero so dzhana upral o buci keribe ki akaja stanica , savi pobut drom kerela sine buci sar ko dikhibe te mukhel pes ja ma te mukhel pes Mashkar o problemija so si upral i sama e Konsildeibeskere Komiteteske si em i mangin te ciden pes o programe ko disave chibja (Xorahani thaj

Vlashko) ja te chiven pes ko ,vakti kana nane te oven but dhikle, o nashtipe te dikhen pes akala emisije ko disave gava kate, misaleske si baro gendo katar o Xorahano dzhijani thaj o vazdipe e pakjaimaskoro nashti te ovel katar i karana so nane zarurutne resursija. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj odoleskoro rezultati si ki o kanali nane but dikhlo. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinea kaj i Governa si zaruri te dikhel popashe ko akava problemi ki prakrita em te len te keren o zarurutne aktivitetija, leindor than em o finansie, ki te kerel pes shajdipe bash i kvalitetno programa ki radiodufuzija thaj o shajdipe te ovel i stanica korkorutni.

O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj italo laches so ki lokalno digra o nijami bash i radiodifuzija vakerela kaj ko than kate pobaro bati e gendo dzhianeskoro si katar o nacionalno minoritetia , e lokalno radiodifuziono servise i si ole obligacija te kerel i programa ki chip e akale minoriteteskere thaj ki prakrita 7 katar o 29 lokalno radiodifuzno servisia dena programa ki chip e albanikane, horahane, romane, vlashko thaj srpsko khedinjakoro.

63. O KK notkerela kaj ko dikhibe bash o personaliteti ko puchibe bash o plesutnipe ki relacija bash o difuzno emisie ko chibja e minoritetiengere. o Konsili dela o licence bash o Kompanije ko personalno plesutnipe bash o emitiribe e emiseengor ko chibja e dzhenengere katar I khedina , zarurutne ki Makedonija uzal o artiklo 45 nokta 4 katar o nijami bash i radio Di fuzija. O KK notkerela kaj asavke rodipa bash I radio difuzija si zaruri te oven ki korelacija e avere programenca ki Makedonija (o procento e emisiengo ko chibja e minoritetiengoro si zaruri te oven prezentirime 20 %) ko jek da o minoritetiengere chibja si zaruri te ovel o len tromaldo lil bash o buci keribe. O KK I si ole dzhanlipe bash o akava amandmani ko Nijami bash I Radio Diduzija savo ka ovel pale dikhlo adzharimnaja kaj I revizija ka kerel shajdipe bash o arakhibe ko prezentiribe, kerindoj polokho o avipe e minoritetiengoro dzhi ko medijumija. O KK notkerela specijalno o fakti kaj o dzhijani nane zaruri te mukhel o rodipa bash o leibe licence bash o emitiribe ko personalno medijumija. Ko Albancija, o hango bash o dekhliba e problemiengor o thaj oleskeri solucija shaj te del dumo ko arakhibe solucija savi si zaruri te rodel pes ki o lengeri khedin.

64. Ki relacija bash o xramone medijumija o Konsildeibeskoro Komiteti notkerela ki o grantoja dena pes jekhares ko bersh bash o zhurnalija ko chibja e minoritetiengere sar e zhurnaleske “ Fljaka “ ki Albanikani chip thaj e Xorahane zhurnaleske “Birlik“. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela , kaj sine disave naahaibe ki relacija bash o fer ulaibe e fondiengoro thaj gindinela kaj i Governa i si zaruri te dikhel hari pobut ki ki del saorengje jekutno dumo , lendoj ki sama koda so si zaruri e minoritetienge . O Konsildeibeskoro Komisija notkerela ko informacie save si lende katar i Governa kaj o tekovno procesi e privatizacijasa ko najbare printirimaskere khera ka ovel o len but baro hasari upral o printiribe ko chibja e minoritetiengere.. Uzal odova i tekovno privatizacija si but importantno bash o saosutno printibe ki them, o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj o xramone mediumia e minoritetiengere, specijalno bash o gendo potikne minoritetia , save si but xoshale dikhlo katar i karana kaj o len i si len tikno kurko kate so olen si olen hasari em i Governa si zaruri tte kere specijalno sama te arakhel chani sar akava te na ovel ole negativno asari upral ko minoritetiengere xramone mediumia.

65. Sar so anglal sine vakerdo ko artiklo 6 o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela ki si zaruri te del pes pobaro dumo ki edukacija e zhurnalistiengere ki te shaj te

informirizen pes o minoriteia resarinjaja te kerel pes pobuvlo thaj pokvalitetno ucharibe upral o teme ko save kerela pe lafi bash o etnikano minoritetia. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj o minoritetia nane prezentirime kobor so si zaruri ko publikano medijakoro sektori. Katar o prezententija katar i albanikani khedin sine vakerdo kaj o personali ki albanikani redakcija ki nacionalno televizija nane ole zarurutne resursija sar ki tehniko em ko manusha , ki te shaj adekvatno te keran pere dende bukja. Kodoleske o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i si zaruri te kerel pes panda shajdipe bash o barjaribe e zhurnalistiengoro katar o minoritetia thaj o lengeri saosutni integracija ki nacionalno televizija.

Artiklo 10

66. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj ko artiklo 7 katar o Konstituto oficijalno chip si makedonikani . Ko isto vakti o Konsildeibeskoru Komiteti dikhela ki akava artiklo ko razikeribe e anekseja A katar o Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid dela shajdipe bash o istemalkeribe e pobuter chibjengoro diferentno katar i makedonikani chip.

67. O artiklo 7 katar o Konstituto kerela i diferencio mashkar o istemalkeribe e chibjengoro save si diferentno katar i makedonikani chip ko nacionalno thaj ko lokalno niveli. Ko nacionalno niveli i chip savi nane makedonikani si oficijalno te kerela pes lafi katar o najhari 20% katar i saosutni populacija ki them telal o akala shartija: akaja chip shaj te istemalkerel pes ko anganija e republikakere ko razi keribe e nijameja, oj shaj te istemalkerel pes paralelno e makedonikane chibjasa ki komunikacija e lokalno prezententienca katar i centralno governa, num ate kerela pe lafi najhari katar o 20 % e zizutnengere ki komuna. Adzhar ki lokalno digra o Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj odoringa kate so i chip istemalkerela pes katar o 20 % e zizutnengere katar i komuna, odoja chip si zaruri te istemalkerel pes sar i oficijalno chip jek e makedonikane chibjasa.

68. O Konsildeibeskoru Komiteti ashakerela o fakti so akava konstitutivno vakeribe ko baro chani sikavela o usulija kotar o artiklo 10 paragrafi 2 katar o Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid .Odobor pobuter so ki lokalno ddigra, o Konsildeibeskoru Komiteti notkerela o informacije dende katar i governa, kaj i albanikani, xorahani, romani thaj srbijakeri chip si astarde sar oficilno chibja ko disave komune.O Konsildeibeskoru Komiteti avela dzhi ko informacije kaj o anglalnijami bash o istemalkeribe e chibjakoro thaj e alfabeteskoru si hazrikerdo em o KK gindinela kaj akava nijami ka kerel shajdipe bash i saosutni implementacija ko anglal vakerde **Konstitutivno garancije.**

69. O Konsildeibeskoru Komiteti ashakerela o fakti kaj e Lokalano Governu i si ola shajdipe te anel pratsav bash o istemalkeribe e chibjengoro save kerena pes lafi potele katar o 20% katar yiyutne ki jek komuna (dikh o paragrafi 7 katar o Konstitutivno akti thaj o artiklo 90 (2) katar o nijami bash o lokalno korkororadzhipe, katar o 24 01 2002). Odoleske, o Konsildeibeskoru Komiteti dela gindipe dzhi ki Lokalno Governu ko olengoro shajdipe , te keren shartija bash i implementacija ko akala nijamija ko chani savo ka ovel najlacho bash o odova so i si zaruri ko lokalno shartija thaj ka ovel ko razi keribe e artikloja 10 paragrafi 2.

70. O Konsildeibeskoro Komiteti ko jek notekerela kaj o artikloja bash i personalno dokumentacija kherena shajdipe bash o istemalkeribe e chibjengoro ko razikeribe e rodipnaja bash o statusi sar oficijalno chibja 1. O Konsildeibeskoro Komiteti sine informirime kaj ki praksa i implementacija e neve artiklongeri achola ko lungo adzharipe, specijalno kana kerela pe lafi bash i personalno dokumentacija. Cidindoj katar o dikhibe kaj shaj te ovel pharipe ki praksa save ka ikljoven katar o rodipe te keren pes dujchibjengere dokumentoja, o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj si but importantno katar i Governa te kerel implementacija ko xramone nijameskere garancije .

71. O Konsildeibeskoro Komiteti ko jek notkerela kaj dhikindoj o kriminalno nijami dela pes shajdipe te istemalkeren pes o manusha save ka iranen o vakheribe katar i oficijalno ki chip e minoritetiengeri ko kriminalno procesi . O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela , ko jek kaj asavki shajsarin shajsarinela pes em ko zizutnengere procesija . O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela, kaj , ki prakrita i si but phareste ko istemalkeribe e avere chibjengoro (sar ki chibani- abanikani thaj ki xorahani) ko adalateskere procesija,so avela katar o odova so si deficitarno o manusha save ka iranen kvalificirime o lafi keribe ko adalateskere procesija. O Konsildeibeskoro Komiteti dela gindipe e Governake te lel te kerel disave aktivitetija ko tarfi te nakhen pes akava problemi bash o deficitarno kvalifikuvano manusha , specijalno e treningoja e kvalificirime manushenca save ka shaj te iranen o vakheribe katar i makedonikani ko chibja e minoritetiengere, em odolesa ka shajdisarel pe o istemalkeribe e dende nijameskoro ko adalateskere procesija e manushenge save si dzhene katar o minoritetija .

Artiklo 11

72. Sar so sine nokerdo ko artiklo 10, i legislativa ki “Angluderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija“ shajdisarela o nijamija bash o deibe dumo e personalno dikumentengoro ko duj chibja. I sama e Konsildeibeskere Komitetoske sine astarkerdo katar o fakti so i transkripcija e alevengerie dzhenenge katar o xorahani khedin ko oficijalno rashtrakoro makedonikano alfabeti, anela dzhi ko disavo fonetikano banzaribe em ocova specijalnoko alava save sine zoreja trampime angleder, em avdive da si ko istemalkeribe ki odoja banzardi forma. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj si katar o but pharo dzhanlipa ki publikani administracija te len pes disave aktivitetija ki te kerl pes shajdipe bash i fonetsko transkripcija ki oficijalnikani chip katar o anava save avena katar o nacionalno minoriteti em sa o anava save angleder sine trampime te irizien pes ki peri orginalno forma te si chivdo asavko rodipe. Ponaodoringa i Governa si zaruri te shajdisarel i procedura bash o iribe e anavengoro te ovel funkcionalno ki prakrita, em te shajdisarel o informiribe e manushengoro save si dzhene ko minoritetija, bash o egzistiribe e asavke procedurake.

Fusnota: 72. « Uzal i Makedonikani chip , em i Albanikani si oficijalno ki 34 Komune , Horahani chip ko 5 Komune, Romani thaj Srbijakeri chip ki jek Komuna (hango o Ministerstvo bash o lokalno korkoro vastalipe).

« Dikh o Nijami bash i personalno dokumentacija . (uzal i savi o personalno lil e identifikacijakoro e dzhenenge so kerena lafi aver oficijalno chip savo si diferentno katar i makedonikani chip, shaj te oven printirime em pherde ki odoja chip thaj o alfabeti istemalkerdo katar o personi , uzal i makedonikani chip) sar em o nijami bash i registracija e bijandimnaske, merimnaske thaj e prandimnaske uzal i savi ko Komune kote najhari 20% katar o dzhijani vakerena aver oficijalno chip , uzal i makedonikani, o formularija bash o upre vakerde registerja si zaruri te oven printirime thaj pherde ki odoja oficijalno chip.

73. O istemalkeribe e chibjengoro save nabe jek e makedonikane chibjasa ki relacija e lokalno anavenca thaj avere toponimsko informacienca nane registririme avere nijamesa, numa si chivdo ko saosutnikane regule bash o istemalkeribe e chibjengoro , sar so sine vakerdo ko Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid (dikh o artiklo `10). O anava e firmengere shaj te oven ko chibja e minoritetiengere len te silen statusi sar oficijalno chip, ja te keren pes lafi katar o najhari 20% zizutne ki komuna. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj akava nijami dzhi akana nasine but istemalkerdo ki prakrita . O Konsildeibeskoru Komiteti akharela e Governa te dikhel akava puchibe em te lel te kerel o naj o zarurutne aktivitetija bash o iniciribe te istemalkern pes avera chibja uzal i makodonikani bash o nishankeribe o lokalno anava te si asavko rodipe bash o anava e firmengere em te si shartija bash o odova. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj e lokalno governa i sila asavko avtoriteti ko akava tarafi em o Konsildeibeskoru Komiteti akharel e Centralno Governa te ovel la chachipe kaj i Lokalno Governa ahajola o rodipe katar o artiklo 11 paragrafi 3 katar o Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid.

Artiklo 12

74. O Konsildeibeskoru Komitet em poanglal sikavas but hor dekhbalipe bash i relacija ko ki na-tolerantno vjavahari mashkar o makedonikane thaj albanikane sikamne bash o ulipe ko doperutne arija ki albanikani chip thaj bash o funkcioniribe e etnikane ahmime sikljovne (dikh o artiklo 6).Ko akava konteksti o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj o usulija katar o artiklo 12 paragrafi 2, saveskeri resain si t lokheribe e kontaktiengoro mashkar o sikle thaj siklamne katar o diferentno minoritetija, si zaruri te del pes o lenge baro dzhanlipa kana kerela pes o dizajni e aktivitetiengoro ki Edukacija . Akala aktivitetija i si zaruri te ovel olen resarin te kerel pes promocija bash o dzhanlipe e kulturakoro, istorijakoro, chibjakoro, thaj e religijakoro ko diferentna kupe, odolesa so ka del pes dumo ko interkulturalno lafi keribe. Ki relacija bash o informacije save o Konsildeibeskoru Komiteti lijas o len em palal o save ka ovel so pobaru chibjakoro ulavibe mashkar o diferentno minoritetija, o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj specijalno sama si zaruri re del pes ko deibe dumo bash o sikljovibe e chibjengoro save kerena pes lafi ko regioni.

75. Uzal odova kaj angleder sine vakerdo ko rashtrakoro riporti bash o deibe zori ko integrativno kapaciteti e sikljovngere sar prioriteti ko rashtrakoro buci keribe, o Konsildeibeskoru Komiteti notkerela, kaj, misal o sektori saveske si ole resabilitetiti bash o anglaldzhaibe e Edukacijakeri, ko Ministerstvo bash i Edukacija , nae ole ni o manushikane ni o finansisko resursija bash o efikasno buci

keribe. O Konsildeibeskoru Komiteti dela gindipe e Governake te dikhel i situacija em te kerel o shartija save ka shajdisaren e sektorieng e te keren buci upral o problemija save avena katar o sikljovne programe thaj sikljovne resursija (dikh o artiklo 14).

76. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj jek katar o pharipa save arakhena pes ko implementiribe e usuliengoro katar o artiklo 12 paragrafi 1 katar e konstrukcijakeri Konvencija si o deficito e sikljovne lilengoro ko chibja e avere minoritetiengoro uzal o makedonikano. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj si zaruri te keren pes disave aktivitetia ki te arakhen pes o sikljovne materijalija bash o minoritetija kote so shaj te istemalkeren pes o bilateralno buci keribe e pashe rashtrenca te si zaruri.

77. I sama e Konsildeibeskoru Komiteteskeri sine ko pobut droma irimo karing o problemi bash o deficito e kvalificirimo siklamno resursiengo savo ka ikerel i siklama ko minoritetiengere chibja. Akava deficito si specijalno aktuelno ko disave minoritetiengere khedinja sar romeni thaj i vlasko khedin. O Konsildeibeskoru komiteti gindinela kaj i Governa i si zaruri te kerel pobari sama upral akava problemi em te kerel na numa te ovel adekvatno thaj treningo esiklamno resursiengoro save ikeren i siklama ko akala chibja kate ola ka ovel olen shajdipe te len kvalifikacija pendzhardi katar o institucie numa em ko jek te kerel o monitoringo ki sikljovni ko barabarutno bucikeribe e asocienca save prezentirinena akala khedinja (dikh o artiklo 14).

78. Ki relacija bash i edukacija e Romengeri, vakerdo popashe, o Konsildeibeskoru Komietti si pendzhardo bash o pobut inicijative ko palube bersha, katar i rig e naradzhakere sektoreskoru ki te kerel pes polokhi i edukaciono integracije e romane chavengoro. Diklo katar o Konsildeibeskoru Komiteti i situacija bash i relacija e edukacijasa e romane chavenca thaj romane chajenca, specijalno i si phanda but dekhlibaske. I anav kerdi statistika ko rashtrakoro riporti sikavela telutno procenti e chavengoro save dzhana ki sikljovni thaj ucho procenti e chavengoro save ikljovena katar i sikavni palal i fundamni sikavni. Ko akava Konteksti o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i Nacionalno Strategija e Romengeri savi ko akava momenti barjovela (dikh oartiklo 4) i si ola but baro dzhanlipa ko peravipe e bariengoro savenca dive ko dive arakhena pes o romane chave , em da te len pes ko dikhibe so si zaruri e chavenge , o lengeri kultura thaj i chipk razikeribe e usulienca saikjerdeko rekomandacija (2000) 4 bash i Edukacija e Romane chavenge ki Evropa katar o Ministeriengoro Konsili.

79. Konkretno, o Konsildeibeskoru Komiteti sikavela o rodipe te del pes specijalno sama upral i anglal-sikljovni edukacie e romane chavengerisar i strategija bash i integracija. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj e governa si la ko dikhibe te kerel trampibe ko Nijami bash o arakhibe e chavengoro thaj ko Nijami bash i fundamni edukacija.

80. Uzal i Romani khedin, katar o informacie dende ko Rashtrakoro riporti o Konsildeibeskoru Komiteti notkeras baro gendo ko mukhibe e edukacijakoro katar i rig e dhzenengoro katar i Albansko thaj Xorahani khedin thaj koda si specijalno dhiklo mashkar i fundamni thaj mashkaruni edukacija. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i governa si zaruri pobare samaja te dikhel o karane bash o asavko hali,

kerindoj sama bash o komentarija katar o artiklo 14 potele, thaj te lel te kerelzaruritno phiripe ko nakhavibe e problemeskoro.

81. Ki sfera bash i uchi edukacija , o Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj sine kerde disave aktivitetija ki relacija bash i pozitivno diskriminacija , ki te kerel pes polokho ulibe e dzhenengoro katar o khedinja ki uchi edukacijakeri digra, thaj odova specijalno si kerdo e kvotenca savengeri resarin panda ko 1996 sine te kerel pes shajdipe bash i nijamnutnikani prezentacija ki uchi digra e edukacijakeri dikhindoj o procenti e dzhijaneskro. Ki prakrita, em uzal odova so sine disavo lacharibe ki relacija e hulimaskeri e minoritetiengeri ko Univerzitetija ko Skopje em Bitola, o sisteme na anzas o ashedzharde rezultatija kana kerela pes lafi uzi o Roma. O Konsildeibeskor Komiteti gindinela kaj i governa i si zaruri te kerel monitoringo upral o sistemi resarinjaja ki te kerel pes shajdipe dzhenenge katar o sa o khedinja bash o barabarutno hulipe dzhi ki uchi Edukacija..

82. O Konslideibeskoru Komiteti notkeras kaj ko fakultetija ko Skopje si Katedra bash i Albanikani thaj Xorahani chip, numa gindinela ki si zaruri te kerel pes phiribe bash o lengoro buvlipe ki te len than em avera chibja resarinjaja te del pes dzhovapi ko rodipa save ko akava momenti nane realizirime , specijalno i vlashko chip.

83. O Konsildeibeskoru Komiteti ai 0ole ahajibe bash o phare debate thaj tenziesave djana sine jek e procesoja savo anzaras dzhi ko astaribe upral o Tetovakoro Univarziteti te ovel sar Rashtrakoro Univerziteti e Nijameja katar o 21-01-2004 , em bash o bipakhjavibe ko disave rote kaj o univerziteti ki albanikani chip numa ka kerel shajdipe bash o lengeri ponadaurutni segregacija. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj akava astaribe ka kerel shajdipe e dzhenenge katar i albanikani khedin te ovel olen kvalitetno uchi edukacija, so uzi disave dikhibe ka del kontra efekti ko interetnikane relacie. O Konsildeibeskoru Komiteti dela gindipe e Govarnake te lel te kerel sa o akreditirime aktivitetia, ko save ka del o astaribe e edukaciengere plan-programiengere thaj o astaribe e diplomengere save ka den pes ko Tetovsko Univerziteti.

84. Katar i aver rig o Konsildeibeskoru Komiteti ashakerela o fakti kaj o narashtrakoro Univerziteti katar i Jugoistocno Evropa , savo shajdisarol i sikljovni ki Albanikani, Makedonikani chip thaj ki anglikani chip kerela polokhi i interakcija e studentiengeri saven si olen aver etnikano darhi.

Artiklo 13

85. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj ko Konstituteskoto akti artiklo 45 , e zizutnen i si olen nijami te putren naradzhakere sikljovne ko sa o digres e edukacijakere , akate na lela than i Fundamni sikljovni . O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj o puteribe e naradzhakoro instituciengoro katar i edukacijakeri sfera si regulirimo e shartienca save si xramone ko nijami .

86. O konsildeibeskoru Komiteti gindinela, uzal ki odova nae numa e minoritetienge, o achavibe te putren pes naradzhakere sikljovne ki fundamni edukacija nane ko razikeribe e artikloja 13 katar i Konstruktivakeri Konvencija. Ko jek da o Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj e artikloja 44 katar o Konstituto, saoren i si olen nijami ki edukacija ki jekutni funda, o namukhibe te putren pes o

naradzhakere fundamne sikljovne chivela e dzhenen katar o minoritetija ki poteluni pozicija ki relacija e edukacijakeri ko minoritetiengere chibja (dikh o komento ko artiklo 14 potele). O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj asavko hali i si zaruri te dikhel pes palem ki relacija te mukhel pes puteribe e naradzhakere sikljovnen ki Fundamni sikljovni.

Artiklo 14

87. O Konsildeibeskoro Komiteti ashakerela o fakti kaj o nijami e edukacijake e dzhenenge katar o khedinja ki ple dajakeri chip ki fundamni thaj mashkaruni edukacija si chivdo ko Konstituto (artiklo 48).

88. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela, kaj ki prakrita , i si but bare bukja save na mukena ja na kerena shajdipe ki relacija e sikljovimaskeri ko minoritetiengere chibja.

89. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj ko ruralno thana ko save dzhivdinena o dzhene save si Xorahaja ko pobaro gendo, nane olen sikljovibe ki xorahani chip adzhehar so o chave si chivde te dzhan ko avera than te mangena te shunen i sikljovni ki pheri chip. Numa katar i karana kaj o lengoro ekonomikanohali italo but pharo thaj nane lachi infrastruktura ,asavko drom but hari istemalkerela pes thaj odova anela dzhiko barjaribe ko chave save mukena i edukacija.

90. E Konsildeibeskere Komitete i si ole dzhanlipa kaj sine asavke rodipa (specijalno katar i albanikani thaj xorahani khedin) bash o pobut siklamne leindor than ki fundamni edukacija , numa ola nasine astarde katar i rig e Governakeri. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj si but importantno dikhlo katar o artiklo 14 paragrafi 2 te del pes adekvatno tretmani bash o akala rodipa. O Konsildeibeskoro Komiteti dela gindipe e governake te arakhel disave solucie resarinjaja te del pes dzhovapi ko rodipa e minoritetiengoro thaj te keren pes specifikane kriteriumija bash o puteribe e siklamnengoro ko chibja e khedinengere.

91. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj i implementacija e artikloskoro 14 katar e Konstrucijakeri Konvencija si but pashe phanli e implementacijasa e artikloskoro 12 paragrafi 2. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj o notkeribe poupre kerdo ki relacija e nijamesa, savo vakerela bash o zaruripa te kerel pes treningo e kompetentno siklamnengoro thaj te arakhel pes adekvatno siklavno materijali , savo ka anzarel e dzhenenge katar o khedinja polokho istemal keribe e nijameskoro bash i siklama ki ple dajakeri chip thaj te sikljoven ole.

92. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj o nijamija save si ko saikeribe e artikloskoro 48 katar o Konstituto na istemalkerena pes ki prakrita upral ko vlashko, romano thaj srpsko khedin. Chachipe, e Konsildeibeskere Komitete si ole informacije palal save numa nekobor siklavne bash o fakultativno sikljovibe ki romani chip si funkcionalno. o rodipe bash o puteribe e siklavnengoro te sikljol pes o fakultativno sikljovibe ki romani chip, o rodipe bash o puteribe e siklamnengoro te sikljol pes fakultativno sikljovibe ki vlashko chip, naside dendo olen izini thaj sine huljardo o gendo i siklamnengoro ki srpsko chip odolesa so o chave katar o angluno dzhi ko

shtarto siklamno chivena pes te sikljon barabar ki jek siklavni. O Konsildeibeskoru Komiteti dela gindipe e governake bare samaja te ovel la vjavahari bash o rodipa e khedinengere thaj te shajdisarol o lenge shajtija bash i siklama ko minoritetiengere chibja. Ki relacija e Romengere khedineja, o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i Nacionalno Strategija savi si ko haziri keribe ka shajdisarol disave dzhovapija, e adekvatna siklamne programaj thaj istemalkerdi katar o kvalificirime sikamne

Artiklo 15

93. O Konslideibeskoru Komiteti ashakerela o fakti kaj o Konstituto ki “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija” sar so si vakedro ponaodoringa em ko Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid soikerela baro gendo e nijamengoro save chivena nijameskeri funda bash o barjaribe e leibe thaneskoro e dzhenengoro katar o khedinja ko Publikano dzhivdipe.

94. Specijalno, o Konsildeibeskoru Komiteti ashakerela o egzistiribe e bare gendo e Konstitutengere nijamija save reflektirinene o rodipe e dzhenengere katar o minoritetija ko nijameskoru procesi O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela, sar misal, kaj o konstituto uljarda o sistemi bash o dujdromeskoro pobuteribe ko anzipnaskoro e nijamengoro save putrene o puchibe e minoritetiengoro (ki Kultura, Edukacija, Personalno dokumentoja em ko istemalkeribe e simboliengoro. Akalestar ikoljovela, kaj akala nijamija si zaruri te ovel o len na numa pobuter avazija numa em pobuter avazija e dzhenendar katar o khedinja so nane ko pobaro gendo ki saosutni populacija. Akaja specijalno procedura istemalkerela pes em ko alosaribe e Ombudsmeneskoru em trin katar o enja adelatija save lena than ko Konstituteskoru adalati. O Konsildeibeskoru Komiteti ko jek notkerela kaj o fundiribe e specijalno parlamentarno komisijakere, o Komiteti bash o vjavahari e khedinjenca, kate si garantirimo leibe than e khedinjengoro.

95. Dikhindoj o baro dzhanlipa ko anglal vakerde artikloja, o Konsildeibeskoru Komiteti notkerela i tendencija e politichariengeri bash o ulaibe mashkar o partije em koda ko baro gendo sikavela pes mashkar o Makedoncija thaj Albancija thaj ki si chachutno riziko ko kidisave shartija o gendo potikne khedinja te oven avriikalde katar o lafi keribe. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj odova so si but importantno ki relacija bash o arakhibe e minoritetiengoro em savo te ovel lafi keribe ko akava konteksti nane zaruri te ovel monopolizirimo katar o politikane partie, ikalindoj avri e gendo potikne kupe.

96. O Konsildeibeskoru Komiteti vakerela o dzhanlipe e diferentno formengoro e direktno lafikerimaskoro save shaj te keren pes mashkar i Governa thaj o asocijacie save prezentirinena sa minoritetija, ko jek da em o gendo potikne minoritetija. O Konsildeibe skoru Komiteti gindinela kaj asavko chani e lafi kerimaskoro i si but limitirimo. O Konsildeibeskoru Komiteti dikhela i mangin e Governakeri te kerel lafi bash o problemija e minoritetiengere numa o Konsildeibeskoru Komiteti ko jek da notkerela kaj si but baro achavibe ko nakhibe e informaciengoro thaj direktno informacie sine vakerdo sar perman entno problemi katar o diferentno minoritetia. Odoleske o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i Governa si zaruri te kerel shajdipe te kerel polache nijameskere thaj institucionalno shartija, misal, e fundirimnija e Konsileskoru bash o minoritetia, resarinjaja te kerel pes shajdipe bash

o lafikeribe mashkar o asocijacie save prezentirinena diferentno khedinja bash o saokeribe savenge si olen interesu.

97. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj si istemalkerde pobut aktivitetija bash o anglaldzhaibe e leibe thaneskoro e dzhenengoro katar o khedinja ki Publikani Administracija . O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela ki o aktivitetija irinenan pes e trujal o koncepti bash o nijamno leibe than sar so sine dikhlo ko Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid , thaj ashakerena o fakti kaj o vakerde buca ahajona pes ko fleksibilno chani , kerindoj shajdipe pohari pohari te barjol o leibe than e dzhenengoro katar o diferentno khedinja . Ko akava tarafi o Konsildeibeskoro Komiteti notkerela kaj uzi o zaruri kerde nijamijengere reforme, i Evropsko Unija dijas dumo em kodolesa keras pes chani bash o buci keribe ko publikane servisija e dzhenenge katar o khedinja .E Konsildeibeskore Komitete i si ole dzhanlipa bash o pharipe ko razikeribe e reformengoro ko vakti kana i Publikani Administracija mangela te ovel moderno thaj chachipe i Governa arakhela pes anglal duj kontra resarinja: katar i jek rig, te ciknjol o numero ki Publikani Administracija , em katar i aver rig te kerel i promocija e bucikerimaskoro e dzhenengoro katar o khedinja ko publikano sektori, specijalno e Albancien. O Konsildeibeskoro Komiteti ahajola kaj akava anzarla dzhi ko keribe e disave tenziengoro.

98. Ko akava konteksti , o Konsildeibeskoro Komiteti ashakerela o progres so dzhi akana si kerdo ki relacija e implementacijakoro e usuliengoro ko sektori ko Ministerstvo bash o andrune bukja em dela dumo e Governa te dzhal ponaodoringa e aktivitetienca ki relacija bash o leibe than te len than em o gendo potikne khedinja. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj akala usulija si zaruri te oven istemalkerde ko sa o sektorija e publikane administracijake (ko jek da em o sektori bash o arakhibe). O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj si zaruri ko seko vakti te kerel pes monitirigo ko anglalipa em ko akava konteksto , chivela pes poupre o than e Agencijakoro bash e Rashtrakere Administratorija, e savake si zaruri te den pes pobare ingerencie upral o akava puchibe.

99. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj o tikno gendo ko leibe than e dzhenengoro katar o khedinja ko adalatija si specijalno but pharo–2. O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj uzal o upre vakerde Konstitutivna nijamija save si phanle bash o Konstitutivno Adalati thaj dzhi ko Adalateskoro Konsili si but importantno i governa te lel sa o shajdutne aktivitetija ki te lacharel pes koda thaj specijalno kana kerela pes lafi bash o Romano minoriteti , thaj bash o lengoro na leibe than ko diferentno nivelija e adalateskere. I si zaruri bare samaja te keren pes disave aktivitetija ki te shajdisarel pes transparentnost ko akava procesi thaj te na kerel pes politizacija e proceseskeri. O Konsildeibeskoro Komi teti gindinela kaj akala aktivitetija si katar o baro dzhanlipe bash o barjaribe e publikano pakjavimaskoro ko adalatija, generano, (te diken pes o notkeribe phanle e artikloja 6 poupre).

100. O Konsildeibeskoro Komiteti ashakerela i tekovno reforma bash i Decentralizacija, uzal o alosardo Nijami bash o lokalno korkorovastalipe katar o 24 01-2002 bersh. Dendo uchi centralizirano prakrita ko makedonijakoro administrativno sistemi thaj o leskoro dzhiakanutno negativno bucikeribe ko arakhibe e minoritetiengoro, akala reforme pravdakerdo kerena baro dzhaibe anglal karing pobaro leibe than e nacionalno minoritetiengoro ko administrativno thana , kate ola dzhivdinena. O Konsildeibeskoro Komiteti notkerela specijalno, kaj o neve

kompetencije save lijas i komuna ko sektori e edukacijakoro thaj notkerela o potencialno but baro dzhanlipa e Komiteteskoro bash o vjavahari e khedinjenca savo uzal o nijami si zaruri re formirizel pes.

101. Numa o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj o chachutno dzhanlipa e kakle reformengoro thaj o lengoro impakto ko leibe than ka shaj te asokerel pes e dende bucenca (nijamjenca) save dena pes akana e lokalno governake. O konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj katar o esencijalno dzhanlipa si lociribe e resursiengoro ki te shaj i reforma te ovel efektivno ki prakrita em sar angluno phiribe si zarurutno te ovel o alosaribe e nijameskoru bash o lokalno finasiribe , savo pobut drom sine muklo te na anel pes. Ko jekutno vakti , o Konsildeibeskoru Komiteti vakerela kaj o procesi e decentralizacijakoro na mukela e centralno governa katar o responsabiliteti bash o leibe than e dzhenengoro katar o minoritetija .

9 Uzal (na datirimo) hangoja katar o Rashtrakoro ofiso bash o regisiriribe numa 11,5% katar o alosarde adalatija si dzhene katar o minoritetija . Olendar 6,2 % si, 1,9% si Vlahija Albancija , 0,8% si Xorahaja, 0,3% Makedoncija muslimanija , 0,5%, si aver manusha – muslimanija , 1,1% si Srbija , 0,5% si Crnogorcija , o,1% si Hrvatija 0,1 % si Bugarija

102. O Konsildeibeskoru Komiteti si ole dzhanlipa kaj o ucho niveli e nabucikerimaskoro ki amari them prezentirinela baro problemi ko sa o sfere ko amaro saositnipe . O Konsildeibeskoru Komiteti mangela te sikavel i sama specijalno upral i aalbanikani thaj romani dzhuvli dzhej. Akava avela katar o informacije dende ko rashtrakoro riporti kaj o bibucikeribe si but ucho ka akala duj grupe. Ashakerindoj i inicijativa savi si realizirimi e Nacionallno Strategijasa e Romenge, o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i governa si zaruri te kerel panda aktivitetija te nakhavel pes akaja situacija. Ko akava konteksti, o Konsildeibeskoru Komiteti akharela e governa ki konsultacija e minoritetienca bash o save kerela pes lafi , te gindinel save aktivitetija ka keren pes ko kabulikeribe e strategijasa bash o tikniribe e chororimaskoro savo sine xramono ko 2000 bersh.

Artiklo 16

103. O Konsildeibeskoru Komiteti notkerela kaj mashkar o diferentno nijamija save si zaruri te anan pes e resarinaja te anel pes dzhi ko agor i implementacija e Ahaimnaskere Lileskoru katar o Ohrid si o nijami bash o komunakere thaneskoro agor. O Konsildeibesko -ro Komiteti notkerela kaj o drafti e nijamaskoro sine dendo ko parlamenti thaj sar kodoleskoru rezultati sine disave tenzie phanle e daraja kaj o neve thaneskere agorkeriba dikhle ko nevo nijami ka keren trampibe ko etnikano soikeribe ko odola teritorie. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i governa si zaruri te inicirizel konsultacie anglal te alosarel o nijami. Ko jek o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj ko dikhibe ki etnikani struktura i governa i si zaruri te dzhanen kaj o rezultatija katar o regisiriribe i si doperde , te si zaruri , e avare analizenca thaj studienca ki relacija bash e minoritetiengoro hali ko lokano niveli (dikh o saosutne notkeribe potele).

104. O Konsildebaskoro Komiteti notkerela kaj o konflikti ko 2001 anzaras dzhi ki migracija ko baro gendo e manushengoro (trujal o 170.000) , kerindoj trampibe ko etnikano saokeribe ko disave regionija.O procesi e irimnaskoro e kakle manushengor lijas te thavdel em panda dzhala, so dikhlo katar o KK gindinela pe sar pozitivno anglalipe. O Riportija sikavena kaj nane sa o shartija save si zaruri bash o kamjakerdo iribe thaj specijalno bash o arakhibe ko etnikano ahmime thana anzaras, leindor than e dzhenen katar o minoritetija, te vakeren pes kontra e irimnaskoro, so em ponaodoringa si baro problemi. O Konsildebasko Komiteti gindinela kaj si katar o esencijalno dzhanlipa te keren pes o shartija bash o iranibe e manushengoro, em akharela e governa te kerel sa o zarurutne aktivitetija , ko jek da em o barabarutno buci keribe e intenacionalno khedinea, resarinaja te trampizel pes o ahaibe e napakjaimnaskoro , chachutno ja gindimo, e dzhenenge katar o minoritetija. Ko jek, si zaruri te dzhal pes ponaodoringa e aktivitetinca bash i rekonstrukcija e kherengere thaj o dzhivdipe e ekonomijakoro savi ko maripnaskoro konflikti sine achavzi.

Artiklo 17

105. O Konsildebaskoro Komiteti gindinela kaj i governa i si zaruri te arakhel pes kaj o rodipa bash o huljarimnaskoro e vizengoro chivdo katar o disave pashe thema, te na keren disave nazarurutne problemija (proceduralno ,finansisko ja katar i avar prakrita) kana si zaruri te ikeren pes kontaktija ko mashkar o duj themeskere thaneskere agorkeribe , specijalno kana kerela pes lafi e dzhenenge so si olen jek etnikano kulturno thaj chibjakoro darhi.

Artiklo 18

106. O Konsildebaskoro Komiteti nokerela kaj i “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “ i si ola phanle bilateralno ahaibe bash o barabarutno buci keribe ki kultura bute themenca thaj o rekomandacije egovernake ta gindine pes bash o xramovibe e asavke ahaimnaskoro e pashe themenca save phanda nane olen asavko dokumento xramosardo.

Artiklo 19

107. Fundirimo upral o informacie so i si ole shajdipe te istemalkerel olen o Konsildebasko Komiteti gindinela kaj upral i implementacija e kakle artikloskere nane o le nisavo notkeribe.

IV. FUNDAVNO ARAKIPE THAJ KOMENTARIJA KATAR O KONSILDEIBESKORO KOMITETI

108. O Konsildebaskoro Komiteti pakjala kaj o dikhiba thaj o komentarija so avena ka oven katar o interes bash o ponadaurutno lafo keribe mashkar i governa thaj o nacionalno minoritetija , achal soske o Konsildebaskoro Komiteti beshela ko razikeribe.

Ki relacija bash o saosutne nokeribe

109. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj i ‘Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija dijas ko nijamnengere reforme save silen direktno hasari upral o ara khibe e nacionalno minoritetengoro. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i si zaruri te agorkeren pes i reforma uzal o dikhle terminija thaj shajsaribe bash i saosutni implementacija ki prakrita.

110. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj o iribe e pakjaimaskoro mashkar o diferentno segmentija ko dzhijani si mashkar o prioritetija e governakere thaj o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj akava prioriteti dzhala jek e permanentno aktivitetienca thaj konkretno inicijativenca resarinaja te lacharel pes niveli ki interetnikani tolerencija thaj barabarutni akcija..

111. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj o saosutno hoshibe ko dzhene katar o gendo potikne etnikane minoritetija si mukhle but palal ko reformakoro procesi savo si inicirimo uzal o Ahaimnaskoro Lil ko Ohrid thaj gindinela kaj i governa i si zaruri te shajdisaren kaj bash o sa o ponadaurutne kerde aktivitetija ka kerel pes sama bash o hali ko gendo potikne etnikane khedinja

Ki relacija bash o Artiklo 3

112. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj o dhene katar e Egipchanengeri khedin nane olen statisfakcija katar o naphendzharibe bash o lengoro specijalno identiteti katr i rig e governakeri thaj sikavene i mangin te len than ko Konstruksijakoro ahaibe. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i Governata i si zaruri te shajdisarel o respektiribe e specijalno identiteteskoro e kakle khedinakoro thaj te dhikhel o shajdutno leibe than e kakle kupakoro ko Konstruksijakoro Ahaibe.

113. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj shaj te ovel shajdipe te dikhel pes shajdipe bash o leibe than e avere kupengoro ki implementacija ko Konstruksijakoro ahaibe em koda artiklo bash o artiklo , thaj gindinela kaj i governata i si zaruri te dikhel akaja buti ko ahaibe e kupenca sajen si olen intereso upral akava.

Ki relacija bash o Artiklo 4

114. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj si disave chuchipa ko disave nijamnengere artikloja bash i diskriminacija thaj gindinela kaj i governata i si zaruri te dikhel shajdutno buvljaribe e aktiengoro bash i nadiskriminacija.

115. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj o Roma de fakto arakhena pes e diskriminacijasa ko diferentno sferes sar ko kherutno dzhivdipe, avipe dzhi ko socialno thaj sastimnaskoro arakhibe. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i governata si zaruri te kerel monitoringo upral i situacija thaj te kerel shajdutne aktivitetija bash o agorkeribe bash i asavki diskriminatorsko prakrita.

116. O konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj o socio-ekonomikani diferencijacija mashkar o Roma thaj javere dzhianendar thaj gindinela kaj i Governata i si zaruri te dzhala ponaodoringa e aktivitetienca bash o fundirimo buckeribe upral i Nacionalno Strategija e Romengeri thaj te anzarel adekvatno fondi bash i strategija thaj te kerel pes i procedura bash i evaluacija.

117. O Konsildebaskoro Komiteti arakahela kaj e ombudsmene i si ole but baro dzhanlipa ko phendzharibe thaj keribe buci kontra i diskriminacija , ko jek da em o leskere decentralizirime ofisoja , thaj gindinela kaj e bucakere e Ombudsmeneskere i si zaruri te del pes chachutni pakhjin thaj palal leskoro dzhaibe.

118. O Konsildebaskoro Komiteti arakhela kaj si dzhene katar o Albancija thaj katar o Roma save phanda nane o len rashtralipe em gindinela kaj i governa i si zaruri te lel te dikhel akala problemija savenca arakhena pes ko procesi e naturalizacijakoro palal o siga ando nijami bash o rashtralipe katar o dujto maseko ko 2003 bersh.

Ki relacija bash o Artiklo 5

119. O Konsildebaskoro Komiteti arakhela kaj arakhela pes dumo katar o baro gendo e asociengoro save kerena buci upral i promocija e kulturakeri katar o diferentno khedina , numa gindinela pes kaj akava dumo nane jek ulavdo mashkar o prezententija katar o diferentno khedina... O Konsildebaskoro Komiteti gindinela kaj o ponadaurute aktivitetija , ko jek da em o barjaribe ko Vastalipe bash i afirmacija thaj anglalipe e kulturakoro katar o khedina ko Ministerstvo bash i Kultura , si zaruri te keren pes ki te nakhaven pes asavke problemija ,

120. O Konsildebaskoro Komiteti arakhela kaj sines roviba katar i rig e prezententiengoro katar i vlashko khedin kaj ola de fakto arakhena pes telal i asimilacija. O Konsildebaskoro Komiteti gindinela kaj i governa si zaruri te barjarel olengoro deibe dumo resarinaja te ikerel pes o vlashko identitet.

Ki relacija bash o Artiklo 6

121. O Konsildebaskoro Komiteti arakhela kaj em palal o maribaskoro konflikti panda ahajola pes ko saositnipe koda so ulo ki chingar em pharokherela o procesi bash i rekonstrukcija bash o inter-etnikano pakjaibe thaj ahaibe. O Konsildebaskoro Komiteti gindinela kaj i centralno em i lokalno governa si zaruri te keren doperutne aktivitetija bash i promocija e tolerancijakeri thaj sansareskere mashkat etnikane relacie.

122. O Konsildebaskoro Komiteti arakhella kaj si teluno niveli ko barabarutno buckeribe mashkar o diferentno etnikane kupe , thaj odova specijalno mashkar o Makedoncija thaj Albancija thaj gindinela kaj si katar o esencijalno dzhanlipa i goverena te lel te kerel baro gendo e aktivitetiengoro kontra o fenomeni bash o politkano saositnipe upral o etnikano principi , specijalno ki sfera e edukacijakeri.

123. O Konsildebaskoro Komiteti arakhela kaj si aktija kate si istemalkerdo maribe thaj bilacho vjavahari upral o personja so avena katar o minoritetija, specijalno upral o Roma thaj Albancija , thaj koda so si but bilache si kaj nane kerde nisaveoficijalno aktivitetija katar i rig e governakeri te dikhel pes so si keredo ko akala misalija katar o dzhene so kerene buti ko akala anganija. O Konsildebaskoro Komiteti gindinela kaj si zaruri i governa te lel te phirel palal o hali thaj dzhi ko agor te dikhel pes o vakeribe e dzhenengoro katar o minoritetija bash o maribe thaj bilacho vjavahari katar i rig e policijakeri.

124. O Komnsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj o puchibe e minoritetiengoro ko disave mediuemskere riportija sine ucharde numa katar i jek rig. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj o ponadaurute aktivitetija si zarurute bash o barjarimnaskoro ko mediengoro shajdipe te keren shajdipe bash o balansirimo riporto bash o minoritetiengoro puchiba thja kaj i governa si zaruri te barjarel i sama bash i implementacija e nijamnengere bash o iniciribe bash o nacionalno, religozno thaj rasno ulavibe

125. O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj baro gendo e Romengoro, Ashkaliengoro thaj Egipchannengoro nashle manusha katar o Kosovo dzhivdinena ko but bilacho hali savo anela olen dzhi ko paluno niveli ko saosutnipe, O Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i implementacija e nijameskoru bash o azil si zaruri te shajdisarol e dzhenege katar o akal khedina te istemalkeren o statusi savo ka kerel o lenge shajdipe te oven jek averenca thaj jekutno arakhibe anglal o nijamija e averenca.

Ki relacija bash o Artiklo 8

126. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj si registririmo nahaibe mashkar o minoritetija ki relacija e procedurakeri bash i registracija e religozno khedinengoro uzal o nijami katar o 1999 bash o achavibe e disave artiklongere katar o nijami bash o religozno khedina thaj kupe . O Konsildeibeskoru Komiteti gindinella kaj i governa i si zaruri te ahajkerel i procedura resarinaja te kerel pes polokho o registriribe e diferentno religiozno khedinengoro.

Ki relacija bash o Artiklo 9

127. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj e televizijakoro trito kanali savo dela i programa numa ko chibja e minoritetiengere katar o 2002 bersh thaj o Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj i governa si zaruri te kerel sama bash o problemija savenca arakhela pes akava kanali resarinaja te kerel pes shajdipe bash o kvalitetno thaj kamjakerdo buci keribe.

128. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj e nijameskere artikloja save vakerena bash o narashtrakere televizie ko chibja e minoritetiengere rodona i programa te hazrikerel pes em ki makedonikani chip trujal e chibja e minoritetiengere em dikhela kaj akava si pharipe ki prakrita bash o leibe e licencakoro. O Konsildeibeskoru Komiteti gindi nela kaj si zaruri te te kerel pes i revizija e nijameskeri bash i difuzija.

129. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj o problemi bash o avibe e minoritetiengoro dzhi ko mediumia , specijalno e potikne minoritetienge i si zaruri te ovel telal i ponadauruti sama .

Ki relacija bash o Artiklo 10

130. O Konsildeibeskoru Komiteti arakhela kaj o Konstitutivno artikloja ki relacijija bash o istemalkeribe e chibjakoro i si olen artikloja katr o Artiklo 10 katar e Konstruacijakoro Ahaibe thaj gindinela kaj i governa em ponaodoringa si zaruri te kerel i definicija bash i nijamnutni obligacija savi avela katar o Konstituteskere

artikloja ko nijami so ka avel bash o istemalkeribe e chibjakoro thaj alfabeteskoro sar em te keren pes aktivitetia bash i implementacija e nijameskere bash o personalno dokumentija.

131. O Konsildeibeskoro Komiteti arakhela kaj odova so nane kobor so si zaruri kvalificirime manusha so shaj te irizen o lafija katar i makedonikani ki chip e minoritetiengeri kerela popareste o istemalkeribe e avere chibjengoro numa i makedonikani chip ko adalateskere procesija so si artiklo katar o Kriminalno nijami thaj gindinela kaj i governa i si zaruri te kerel pobari sama upral akava problemi sar prioriteti , specijalno te arakhen pes profesionalno programe bash o treningo e manushengoro save ka irizien o lafija katar i makedonikani ko chibja e minoritetiengere.

Ki relacija bash o Artiklo 11

132. O Konsildeibeskoro Komiteti arakhela kaj si problemija ki relacija bash o personalno dokumentija ki relacija bash o fonetsko xramovibe e alavengor e dzhenengoro katar i xorahani khedin sar em o alava save zoresa sine trampime ko nakhlo vakti . O Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj i governa si zaruri te keren disave aktivitetija ki te keren shajsarin uzal o istemalkeribe e alfabeteskoro ki oficijalno chip , o alava e dzhenengere katar o minoritetia te oven xramone ki olengeri alfabetisko forma thaj te kerel pes shajdipe em e dzhenenge save alava sine zoresa trampime ko naklo vakti te irizen olen ki originalno forma.

133. O Konsildeibeskoro Komiteti arakhela kaj aver chibja uzal i makedonikani saven si olen oficijalno than , but hari istemalkerena pes ki prakrita ko istemalkeribe e lokalno alavengoro thaj aver topografisko toponimia thaj o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj i governa si zaruri te dikhel upral o akava problemi.

Ki relacija bash o Artiklo 12

134. O Konsildeibeskoro Komiteti arakhela kaaj si sikavibe e natolerancijakoro mashkar o Makedonikane thaj Albanikane sikamne specijalno ko puchibe bash o ahmime sikljovne thaj gindinela kaj i governa i si zaruri te ovel la resarin polokho keribe e kontaktengoro mashkar o sikamne kana kerena pes disave aktivitetija ki sfera e edukacijakeri, leindor than em i promocija bash o personikano pendzharibe e chibjengoro save keren pes lafi ko regioni .

135. O Konsildeibeskoro Komiteti arakhela kaj o Vastalipe ko Ministerstvo bash i Edukacija savi kerela buci ki edukacija e minoritetiengeri nane ola institucionalno kapaciteti adekvatno te kerel buti upral o obligacie thaj o Konsildeibeskoro Komiteti gindinela kaj i governa i si zaruri te dikhel akaja problematika.

136. O Konsildeibeskoro Komiteti arakhela kaj si zaruri te keren pes panda aktivitetija ki te nakhen pes o problemija so nane lila ko chibja e minoritetiengere thaj kvalificirime sikavne.

137. O Konsildeibeskoro Komiteti arakhela kaj si teluno niveli ko xramovibe thaj ucho niveli e achavimnaskoro palal i fundamni sikavni mashkar o Romane chave thaj gindinela kaj i goverena i si zaruri akava probleme te dhikel ole ki Nacionalno

Strategija e Romengeri . Ki konsultacija e familienca ikerindoj i sama bash odova so si zarurutno e chavenge

138. O Konsildeibesgoro Komiteti arakhela kaj o baro gendo si so lena ple dokumentoja em katar i rig e sikamnengoro katar i xorahani thaj albanikani khedin mashkar i fundamni thaj mashkaruni sikamni thaj gindinela kaj i goverena si zaruri popashe te dikhel so si karana bash asavko hali thaj te keren disave aktivitetia bash o lacharibe e akale situacijakoro.

139. O Konsildeibesgoro Komiteti arakhela kaj o istemalkeribe e kvotengoro ki uchi digra e edukacijakeri bash o nijamno leibe than ko registriribe katar i rig e sa e minoriteti- engoro na barjaras o gendo ko Roma thaj gindinela kaj i governa si zaruri te kerel monitirigo e situacijakoro resarinaja te lacharel pes akaja situacija.

Ki relacija bash o Artiklo 13

140. O Konsildeibesgoro Komiteti arakhela kaj i kherutni legislativa na mukhela narashtrakeri fundamni edukacija thaj kaj asavki situacija anzarela ki nashti te istemalkerel pes o nijami bash i edukacija ki ple dajakeri chip. O Konsildeibesgoro Komiteti gindinela kaj i governa si zaruri te dikhle phalem o shajdipe bash o mukhibe te registririzel pes i narashtarkeri fundamni edukacija.

Ki relacija bash o artiklo 14

141. O Konsildeibesgoro Komiteti arakhela kaj sine rodipe katar i xorahani thaj albanikani khedin te putren pes panda siklamne ko olengere chibja thaj gindinela kaj i governa si zaruri bare samaja te dikhel o rodipa e minoritetiengoro ki akaja sfera thaj te kerel kriteriumija ki relacijja bash o puteribe e siklamnengoro ko chibja e minoritetiengere.

142. O Konsildeibesgoro Komiteti arakhela kaj nane kobor so si zaruri o siklamne ki vlashko, romani thaj srbijakeri chip thaj gindinela kaj i governa si zaruri te kerel shajdipe bash o deibe dumo ko akava tarafi.

Ki relacija bash o Artiklo 15

143. O Konsildeibesgoro Komiteti arakhela kaj nane kobor so si zaruri informacije thaj konsultacie e minoritetienca katar e govenakeri rig thaj gindinela kaj i goverena i si zaruri te dikhel o shajdipe bash o direktno kontakti asocienca save prezentirinena diferntno khedina ko jek da em o shajdipe bash o fundiribe e Konsileskoro bash o minoritetia.

144. O Konsildeibesgoro Komiteti arakhela kaj o ulibe e usuliengoro bash o jekutno leibe than ki kherutni legislativa sine ole sar resarin te shajdisarel o leibe than e dzhenengoro katar o khedina ki publikani administracija uzal o lengoro procentualno leibe than thaj gindinela kaj i governa si zaruri te dzhal ponaodoringa e aktivitetienca bash o istemal keribe e artiklengoro, ko jek em e potikne minoritetenge, ko sa o sektoria ki publikani administracia.

145. O Konsildebeshkoro Komiteti arakhela kaj o tikno gendo leibe than, e dzhengoro katar o khedinja ko adalatija, ja kana kerela pes lafi bash o Roma, nisavo leibe than , si pobut katar o dikhlo thaj o Konsildebeshkoro Komiteti gindinela kaj i governa si zaruri te anel disave artikloja savenca ka del dumo te ichol pes katar akava problemi ko sa o nivelia e adalateskere.

146. O Konsildebeshkoro Komiteti arakhela kaj o procesi bash i decentralizacija inicirimo e alosarimasa e nijameskoro bash o lokalno korkorovastalipe katar o angluno masek ko 2002 bersh i si zaruri te shajdisarel o pobaro leibe than e khedinengoro thaj gindinela kaj i governa si zaruri te agorkerel i reforma ki akaja sfera, ko jek da em ki finansisko sfera sar prioriteti.

147. O Konsildebeshkoro Komiteti arakhela kaj o efektivno leibe than e dzhengoro katar o khedina specijalno e Albanikane thaj Romane dzhuvle dzheja, ko ekonomikano dzhivdipe achola em ponaodoringa sar baro problemi thaj o Konsildebeshkoro Komiteti gin dinela kaj i governa i si zaruri te dzhan ponaodoringa e aktivitetienca bash o ikljovibe katar o akava problemi mashkar o aver em o permanentno aktivitetienca sar misal i Nacionalno Strategija bash o Roma.

Ki relacija bash o Artiklo 16

148. O Konsildebeshkoro Komiteti arakhela kaj disave dzhene katar o nacionalno minoritetija sikavde plo na lacho gindipe ki relacija bash o shajdutno impakti katar o dendo ko anibe Nijami bash o Komunakere agorkerde thana upral o etnikano balansi thaj gindinela kaj i governa i si zaruri te kerel pobari sama bash akala notkeriba thaj te keren konsultacie e dzhenenca katar o minoritetia anaglal oanibe e nijameskoro.

V. AGORKERDE NOTKERIBE

149. Konsildeibeskoru Komiteti gindinela kaj potele vakerde notkeribe sikavena o sherutne karakteristike bash o akananutno gindipe thaj okotar shaj te oven istemalkerde sar funda bash o phanle lafija thaj rekomandacie save shaj te oven lende ko dikhibe katar i rig e Konsileskoru e Ministerengoro.

150. O Konsildeibeskoru Komiteti ashakerela o fakti kaj o Konstituteskoru thaj nijameskoru trampibe kerdo dzhi akana , ko ahaibe e Ahaimnaskere Lilesa katar o Ohrid ,chivela i funda bash i polachi protekcija e minoritetiebgeri, inter alija mashkar o aver, sar ki sfera e istemalkerimaskoro e chibjakoro, ki edukacija, thaj leibe than e hulimnasa e usuliengoro bash o jekutno leibe than e minoritetiengoro , ko sa o nivelia ki publikani administracija.

151. I Governa i si zaruri kamnipaja te lel te dzhal palal o kerde reforme bash o arakhibe e minoritetiengoro, o hazirikeribe ko procesi e decentralizijakoro, o istemalkeribe e chibjakoro thaj e alfabeteskoru, thaj o alosaribe bash o panda disave artikloja ki sfera e diskriminacijakeri i si zaruri te oven sherutne sfere e implementacijakere, sosa ka ovel kompletirimi thaj ka barjol dzhiakanutni nijameskeri konstrukcija. Ko akava konteksti, i governa si zaruri te kerel sama bash o hali ko gendo potikne minoritetija.

152. Iniciribe bash o mashkarutno ahaibe thaj mashkar –kulturno lafi keribe achola katar o but baro dzhanlipa bash i avutni socijalno kohezija ki them savi sine ko baro niveli phagerdi e maribaskere konflikteja ko 2001 bersh. I notkerdi inter-etnikani tenzija, specijalno mashkar i poterni generacija, anela dzhi ko bilacho gindipe thaj vakerela kaj si panda bariere mashkar o diferentno minoritetija, specijalno mashkar o Albancija thaj Makedoncija. Panda bukja i si zaruri te keren pes ki te inicirizel pes interakcija mashkar ko diferentno komponente ko saositnipe em specijalno ki sfera e edukacijakeri, kate so o dzhanipe e chibjengoro katar o regioni si zaruri te inicirizel pes .

153. Panda aktivitetija si zaruri te anen pes ki te len pes ko dikhibe em i mangin bash i siklama ko minoritetiengere chibja, savi sine sikavdi katar i rig e pobuter khedinatar, specijalno katar i albanikani thaj xorahani khedin. Ko akava konteksti o namukhibe ki te putren pes o narashtrakere sikljovne i si zaruri te dikhen pes panda jek drom.

154. I diskriminacija savi kerela pes upral o dzhene katar i Romani khedin ovela ko diferentno sfere thaj vakerela bash i bari socio-ekonomikani diferencijacija mashkar ola thaj aver khedina . O najbaro pharipa si najbut dikhlo ki sfera e bucikerimaskeri, kherengoro dzhivdipe, sastimnaskoro arakhibe thaj ki edukacija. I si zaruri i governa te lel te kerel disave aktivitetija bash o lacharibe e situaciakoro ko dzhene katar i akaja khedin, ki konstrukcija e Nacionalno Strategijakeri .

155. I si zaruri te keren pes disave aktivitetija ki relacija bash o mediumija, e resarinaja ki te inicirizen pes shajdipe te aven dzhi ko medujumija o dzhene katar o minoritetia. Ki sfera e kulturakeri , si zaruri te keren pes aktivitetia bash o arakhibe thaj anglaldzhaibe ki kultura, specijalno i si zaruru te del pes dumo bash i Vlashko kultura.

156. Si zaruri te len pes ko dikhibe disave aktivitetia ki te shajdisaren pes permanentno konsultacie ko institucionalno niveli e minoritetianca bash o puchiba save si katar o baro dzhanlipa olenge.

I Rezolucija RES CMN(2005)4

bash i implementacija e konstrukcijakeri Konvencijake bash o Arakhibe e Nacionalno Ministerjengeri ki “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija“

(Adaptirime ko tar o Ministerjengoro Komiteti ko _____ 2005 ki _____ khidin e telal ministerjengeri)

O Ministerjengoro Komiteti , telal o shartija bash o Artikloja 24 dzhiko 26 katar i Konstrukcijakeri Konvencija bash o Arakhibe e nacionalno minoritetiengeri (akatar anavkerdi sar Konstrukcijakeri Konvencija)

Lendor ko dhikibe i Rezolucija (97) 10 katar o 17 09 1997 chivindoj o regule save si astarde katar o Ministerjengoro Komiteti ko Ministerjengoro ahaibe telal o Artikloja 24 djiko 26 katar i Konstrukcijakeri Konvencija.

Lendor ko dhikibe o sharti bash o dheibe hango savo sine astardo ko konteksti e astarimaskoro i Rezolucija (97) 10;

Lendor ko dhikibe o instrumento bash i ratifikacija dendo katar i “Angliderutni Jugoslevijakeri Republika Makedonija “ ko 10-04- 1997;

Dendoj pes gozi kaj i Governa e “Angliderutnikane Jugoslavijakere Republikake ki Makedonija “nakhavda plo riporti ki pakjin e anglune monitorno rotake telal i Konstrukcijakeri Konvencija ko 23 -09-2003;

Kote o Gindimnaskoro Komiteti lijas o chingadipe e Governakoro ki “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “ , te bichalel delegacija te khidel ponadurutne informacije ki “ Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “, akaja vizita ovela sine ko vakti katar o 08-12-dzhi ko 12 120 ko 2003 bersh;

Kote o gindipe e komiteteskoro bash o Konsili upral i implementacija e Konstrukcijakere Konvencijake ki “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “ sine astardi ko 27-05-2994 bersh em palal odova sine nakhavdi uoral o permanentno prezententija katar i “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “ em bichaldi dzhi ko permanentno prezententija ko sa o Rashtre dzhene, sar dokumento CM (2004)145;

Kote i Governa ki “ Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija“ denda ple hramone komentarija upral o gindipnaskoro e Koncileskere komiteteskoro, akala hramone komentarija sine bichalde dzhiko permanentno prezententijs ko sa o rashtre dzhene sar jak dopheripe e dokumenteskoro CM(2004)145, katar o 11-02-2005 bersh.

Dikindoj o gindipe e Konsileskere Komitetskoro thaj o hramone komentoja katar i Governa e “Angliderutnikane Jugoslavijakere Republikake Makedonija”,

Adzhehar da lendor ko dhikibe o komentoja katar o avera Governe,

1. Astorela o phanle lafija ki relacija bash i implementacija e Konstrucijaskere Konvencijasa katar i “ angliderutnikani jugoslavijakeri republika Makedonija”

- O najbare Konstituteskere thaj nijameskere shartija kherde dzhi akana ko ahajibe e Ahajimnaskere lilesa katar o Ohrid, chivena i funda bash o pobaro arakhibe e minoritetiengoro, INTERALIJA, ko asavke sfere sar ko istemalkeribe ko chibja e minoriteiengoro, edukacija thaj leibe than, e prezentacijasa e principeskoro bash o jekutno prezenteribe e minoritetiengoro ko sa o digre ki Publikani Administracija;

- Akala pozitivno reforme i si zaruri te len te thavden em ponaodoringa , notkerindoj respektheja bash o istemalkeribe e chibjengoro thaj e alfabeteskoro em i adaptacija bash o doperutne garancije ki te kerel pes saosutno thaj efektivno jekhipe bash i odova kaj akanutnikani legalno konstrukcija i si kopletirimI thaj konsolidirimI. O pobare ahajkeriba i si zaruri te len pes katar o hali e potikne minoritetiengoro ko akava konteksti.

- O arakhibe bash o mashkarutno ahaibe thaj o inter-kulturno lafi keribe acola katar o baro dzhanlipa bash o avutnipe e socijalno kohezijakoro ki amari them. O arakhibe e mashkar-etnikane tenziengoro thaj i eliminacija e bare bariengoro mashkar o diferentno khedina rodela permanentno dhikibe. Mashkarutne aktivitetija mashkar ko diferentno komponente ko saositnipe i si zaruri te del pes o lenge ashakeribe em ponaodoringa , specijalno ki sfera e edukacijakeri, kate so o dzhanibe e chibjengoro katar i rig e personengoro, save so kerena pes lafi ko regioni shaj te oven promotirime.

- O panda chivde aktivitetija si zaruri te astaren pes ki te kerel pes polachi funda bash o manginja bash i edukacija ko chibja e minoritetiengere, sar so si sikavdo katar o diferentno minoritetija, leindor than em o khedina e Albanciengere thaj e xoranengere. Upral i akaja funda, i legislativa savi si bash o fundiribe bash i narashtrakeri fundamni edukacija si zaruri palem te dikhel pes.

- Em uzal o djiakanutne kerde aktivitetija ki te lacharel pes o hali e Romengoro, o chachutno problemi achola o problemi e diskriminacijakoro saikerdo ko diferentno sfere katar o pesronija save avena katar i akaja khedin. Akava sikavela bash o but bare socio-ekonomikane diferencijacije mashkar olen thaj mashkar o avera minoritetija. O pharipa si specijalno dikhle ko sferes e bucikerimaskoro, kherutno dzhivdipe, sastimnaskoro thaj ki edukacija. Importantno si sa o zarurutne aktivitetija te keren pes ki te lacharel pes o hali e dzhenengoro save avena katar i akaje khedin, upral i nevi nacionalno konstrukcijakeri strategija bas o Roma.

- O ponadaurutne aktivitetija si zarurutne ki relacija e medijumienca, ki te ashakerel pes o avipa dzhi ko medujumija e dzhenengoro so avena katar o minoritetija. Ki sfera e kulturakeri, o aktivitetija ki te ikerel pes o arakhibe thaj o anglallipe e kulturakoro e minoritetiengeri, leindor than em i kultura e Vlhiengeri savi si zaruri te zzorjarel pes.

- O dende tiknariba potencirime ki sfera e konsultaciakeri, i si zaruri te len pes ko dikhibe bash o aktivitetija ki te keren shajdipe bash o permanentno konsultacije ko institucionalno niveli e minoritetienca bash o lengere problemija.

2. Rekomandacija “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija “te ovel ola zarurutni sama bash o vakerde buca ko artiklo jek poupre, barabar e diferentno komentonenca sar gindipa e Komiteteskere e Konsilleskoro.

3. Akharela e governa ki “Angliderutni Jugoslavijakeri Republika Makedonija“ ko ahaibe e rezolucijasa 97 10:

A) Te lel te dzhal ponaodoringa o lafi keribe e Komitetiea katar o Konsili

B) Permanentno te del informacije dzhi ko Komiteto e Konsileskoro bash o kerde aktivitetija sar dzhovapi ko ande solucije thaj rekomandacie dende ko artiklo jek em duj poupre.

1-ko konteksti e astarimaskoro e Rezolucijakoro (97)10 ko 17-09-1997. O Ministerjengoro Komiteti astarela akaja regula “phanle lafija sar ddoperibe e artiklengoro 24.1 thaj 25.2 katar i Konstruksijakeri Konvencija ka len pes ko dhikibe te anen pes ko sharti bash odoleske te dine po avazi 2/3 katar o prezentetija katar o riga so ahajile pes, chivindoj em o pobaro numero katar prezententija katar o riga so ahajile pes te den po avazi VA”.